

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับงานวิจัย เรื่อง "การสำรวจการใช้หนังสือพิมพ์ในการสอน
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของครูในโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร" ผู้วิจัยจึงศึกษาและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้ตามลำดับดังนี้

1. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

- 1.1 จุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- 1.2 ลักษณะเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- 1.3 โครงสร้างเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
- 1.4 ขอบข่ายเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 1.5 แนวการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

2. หนังสือพิมพ์

- 2.1 ความหมายของหนังสือพิมพ์
- 2.2 ประเภทของหนังสือพิมพ์
- 2.3 ลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์
- 2.4 คุณค่าของหนังสือพิมพ์
- 2.5 การอ่านและการค้นคว้าหนังสือพิมพ์
- 2.6 ลักษณะเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์

3. การใช้หนังสือพิมพ์ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

- 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกับเนื้อหา

ในหนังสือพิมพ์

3.2 การใช้หนังสือพิมพ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต

รายละเอียดตามหัวข้อดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

1. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

คนไทยทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้รับการศึกษา และพัฒนาชีวิตตามความสามารถ
ของตนอย่างเต็มที่ ทุกคนมีโอกาสปรับปรุงชีวิตให้รอดพ้นจากความทุกข์ยาก ความเขลา และ
สามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงนานับการอยู่เสมอ รัฐบาลได้ใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ
ในการพัฒนาพลเมืองของชาติ โดยเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ รัฐบาลจัดให้คนไทยทุกคนได้เข้า
เรียนจนจบชั้นสูงสุดของการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้ต้องการมุ่งให้พลเมืองของชาติ
มีความสุขและอยู่ดี กินดี มีความสำนึกในความเป็นไทย รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่ม
สร้างสรรค์ รู้จักปรับตัวในสังคม การจัดการศึกษาภาคบังคับของไทยในปัจจุันได้ใช้หลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นแนวทางในการจัด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการสร้าง
พลเมืองที่มีคุณภาพของชาติ หลักสูตรดังกล่าวได้จัดแบ่งโครงสร้างและเนื้อหา เป็นกลุ่มประสบการณ์
เพื่อจัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งหมด 5 กลุ่มคือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์
ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ
ในบรรดากลุ่มประสบการณ์ดังกล่าวมานี้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์
ที่มีเนื้อหากว้างขวาง ซึ่งว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม กล่าวถึงปัญหาและความ
ต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี ดังความคอบหนึ่งของ
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่ว่า "กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่ม
ประสบการณ์หนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้รู้ถึงปัญหา
และกระบวนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ทางด้านอนามัย ประชากร
การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม
ทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้นำเอาประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้
เป็นประโยชน์ต่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี" (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: 127)

เนื่องจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตดังที่กล่าวมาแล้ว หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้บรรจุกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ เพราะกลุ่มวิชานี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถปรับตัว เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้ด้วยสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะดังกล่าว หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้วางจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ดังนี้คือ

1.1 จุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

1. ให้มีความเข้าใจพื้นฐานและปฏิบัติคนได้ถูกต้อง เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางร่างกายและจิตใจทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม
2. ให้มีความรู้พื้นฐานและความสามารถพอที่จะดำรงชีวิตได้
3. ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้
4. ให้สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางสังคม
5. ให้มีความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
6. ให้เข้าใจหลักการของการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถปฏิบัติตามหลักการที่ตนเชื่อมั่นได้
7. ให้รู้จักหลีกเลี่ยงยาเสพติด
8. ให้ภาคภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นเอกราชของชาติ

จากจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประสบการณ์นี้มีแนวทางและจุดหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนคิด เป็น ทำ เป็น แก้ปัญหาเป็น ต้องการให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและให้ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขตามอัธยาศัยทั้งในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางสังคม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจึงจัดโครงสร้าง เนื้อหา ออก เป็นหน่วยและมีลักษณะบูรณาการ โดยเนื้อหาบางส่วนในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ได้นำเนื้อหาบางส่วนของกลุ่มประสบการณ์อื่น คือ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ มารวมกัน เข้าในลักษณะบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523 : 8 ; สุนน อมรวิวัฒน์ 2526 : 14) โดยกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมุ่งเปลี่ยนแปลงและสร้างเสริมชีวิตไปในแนวทางที่พึงประสงค์ ซึ่ง สุนน อมรวิวัฒน์ (2525 : 319) ได้กำหนดลักษณะชีวิตที่ควรสร้างเสริมไว้ 4 ด้าน คือ

1. ชีวิตที่อยู่รอด มุ่งสร้างประสบการณ์ที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีพละนาามัยที่สมบูรณ์รอดพ้นจากโรคภัยไข้เจ็บ
2. ชีวิตที่อยู่ดี มุ่งสร้างประสบการณ์ที่ช่วยให้ชีวิตมีหลักฐานมั่นคงขึ้น ให้ผู้เรียนมีแนวทางในการประกอบอาชีพ รู้จักการผลิต การใช้ การทำมาหากิน การออมทรัพย์และสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับความ เปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและทางสังคม
3. ชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อม มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่จะช่วยให้ชีวิตพัฒนาไปด้วยดี ปรับตัวให้ เหมาะกับสภาพและความ เปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ เทคโนโลยี ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้ชีวิตมีความสุขได้
4. ชีวิตที่มีหลักการ มุ่งเน้นถึงหลักการและคุณธรรมในการดำรงชีวิต ที่เรียกว่า วัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในชีวิตไทย สร้างศรัทธาและความ เชื่อ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สร้างความสนใจและความรับผิดชอบในหน้าที่ของพลเมืองไทย

1.2 ลักษณะเนื้อหาหลักสูตรเสริมประสบการณ์ชีวิต

จากผลของการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 เมื่อ พ.ศ. 2517 พบว่าวิชาสังคมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย วิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 นั้น มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมเรื่องของเศรษฐกิจ ประชากร วัฒนธรรมและการเมืองจึงไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมปัจจุบัน ดังนั้น จึงได้มีการจัดเนื้อหาใหม่ให้เป็นสายวิทยาการ เรียกว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต (Life Experiences Area) ขึ้น เพื่อให้สามารถสนองตอบความต้องการและพัฒนาผู้เรียนได้เพียงพอ (บันลือ พฤษะวัน 2524: 190) ซึ่งคณะกรรมการร่างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้ร่างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตขึ้นโดยคำนึงถึงหลักการพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. ขอบข่ายของเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เกิดขึ้นจากการมีความสัมพันธ์และเป็นไป เพื่อแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม

2. ลักษณะของเนื้อหา มี 2 ประเภท คือ

2.1 เนื้อหาที่เกิดขึ้นโดยตรงจากสภาพปัญหาและความต้องการของชีวิตในสังคมไทย

2.2 เนื้อหาประกอบ ที่แม้จะไม่ใช่อำนาจของชีวิตโดยตรง แต่มีอิทธิพลมากต่อการดำรงชีวิต ค่านิยม และคุณธรรมของผู้เรียน

3. มีความสอดคล้องกับหลักการ และจุดหมายของหลักสูตรแม่บท

4. พยายามผสมผสาน เนื้อหาที่มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน ให้มารวมกันอย่างได้สัดส่วนเหมาะสม

5. การจัดประสบการณ์กลุ่มนี้มีไว้เป็นการ "ตัดวิชา เดิม เพิ่มวิชาใหม่"

(สุมน อมรวิวัฒน์ 2525: 318-319)

จากหลักการพื้นฐาน ในการร่างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ดังกล่าวข้างต้น ทำให้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีขอบข่าย เนื้อหาครอบคลุม เรื่อง ใหญ่
ดังนี้

1. ปัญหาและความต้องการของชีวิตคนไทย อันได้แก่ เรื่องสุขภาพ
อนามัย ทั้งทางกายและทางจิต การมองเห็นและการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาความยากจน
อันได้แก่ การขาดความรู้พื้นฐานในการทำมาหากิน การใช้จ่ายและการเก็บออม รวมถึงความ
ต้องการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติและปลอดภัย
2. การเรียนรู้เรื่องเมืองไทยให้เข้าใจ และ เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม
ศาสนา การปกครองการเมืองและสังคมไทย รวมถึงหลักการ หน้าที่ สิทธิความรับผิดชอบ
ของพลเมืองไทย ในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข
3. การปรับตัวของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นมนุษย์ด้วยกัน สิ่งแวดล้อม
ที่เป็นธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ ดิน น้ำ ลม แสง ดวงอาทิตย์ ดวงดาว ป่าไม้
ภูเขา หินแร่ ฯลฯ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นเทคโนโลยี เช่น เครื่องผ่อนแรง สารเคมี
พาหนะและเครื่องมือในการสื่อสาร คมนาคม ฯลฯ เน้นการจัดความขัดแย้ง การสงวนรักษา
และการใช้ประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า
4. กระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม ซึ่งหมายรวมถึงความรู้ทักษะ
และแนวปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงและดำเนินชีวิตได้อย่างสงบสุข (สุนทรวิวัฒน์
2526 : 15)

การจัด เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ใช้หลักการดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม เป็นหลักการในการจัด เนื้อหา
2. ในกรณีที่ไม่อาจใช้ข้อแรกได้ ก็ใช้หลักการเรียนรู้เพื่อให้ได้พื้นฐานความรู้
เป็นหลักประกอบ เช่น การเรียนรู้เรื่องสันฐานของโลก สุริยุปราคา มหาสมุทร เป็นต้น
ซึ่งความรู้เหล่านี้อยู่ห่างไกลจากชีวิตประจำวัน การนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันจึงทำ
ได้ยาก และในการรวมเนื้อหานั้นใช้วิธีการรวมเนื้อหาให้ผสมกลมกลืนกันให้เป็นแนวทาง หรือวิธี

เดียวกันตลอดตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 (สมนึก ล้อมทอง และ ชาตรี อายุวัฒน์: 2522: 66-67)

เนื้อหาากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงจัดขึ้นเพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพของชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ชีวิตที่สร้างเสริมนี้มีไว้ชีวิตของแต่ละบุคคลเท่านั้น หากยังมุ่งให้แต่ละชีวิตสัมพันธ์กันอย่างดีและเพื่อสังคมดีอีกด้วย หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงช่วยให้ผู้เรียนรู้จักชีวิต รู้จักสิ่งแวดล้อม รู้จักหลักในการดำรงชีวิต ปรับตัวให้เข้ากับความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงชีวิตและแก้ปัญหาของชีวิตได้ (สมน อมรวิวัฒน์ ใน สมิตร์ คุณานุการ บรรณาธิการ 2520: 121-122) สำหรับลักษณะของเนื้อหาากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้นมี 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรง ได้แก่ สุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม การทำมาหากิน เป็นต้น ส่วนลักษณะที่สองเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีผล อิทธิพลต่อชีวิตและจิตใจ เช่น เรื่องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เทคโนโลยี จักรวาล อวกาศ และสารเคมี เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาทั้ง 2 ลักษณะดังกล่าวต่างก็มีความสำคัญในการเตรียมประสบการณ์ชีวิต และจะต้องนำเนื้อหามาจัดผสมผสานอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน โดยมุ่งที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ (สมน อมรวิวัฒน์ 2526: 15) ดังจะเห็นได้จาก กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี้ได้บูรณาการวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และสุขศึกษาเข้าด้วยกัน อีกทั้งยังได้เพิ่มปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เข้าไปด้วย ดังที่ ชูศรี สนิทประชากร (2522: 96) กล่าวว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ได้รวมเนื้อหาวิชาเดิมของหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 เช่น วิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาเข้าด้วยกัน โดยเสริมความรู้เกี่ยวกับอนามัย การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและประชากร ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาและความต้องการเข้าไปด้วยกัน ซึ่งมีส่วนสอดคล้องกับ ธีรยุทธ์ เสนิงวงศ์ ณ อยุธยา (2524: 38) ที่กล่าวว่าเป็นการรวมเนื้อหาสาระวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และสุขศึกษาเข้าไว้ด้วยกัน โดยจัดเนื้อหาของวิชาเสียใหม่ แล้วนำเนื้อหา 3 วิชาเดิม และความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ประชากร การเมืองการปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ซึ่งครอบคลุมแขนง วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ บางส่วนมาผสมผสานกัน แล้วกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ 12 หน่วย

ในการจัด เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีการบูรณาการ เนื้อหาทั้งหมด ให้ผสมกลมกลืนกัน โดยจัด เนื้อหา เป็นหน่วยและ เชื่อมโยง เนื้อหาใน เรื่องที่ เกี่ยวข้องและสัมพันธ์ กันมาจัด เป็นหน่วยประสบการณ์ ซึ่งการจัด เนื้อหาออก เป็นหน่วยนั้นทำให้มีความยืดหยุ่นและ สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้เหมาะสมและง่ายขึ้น แม้ เหตุการณ์บ้าน เมืองหรือนโยบายของการ จัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก็สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย โดย เนื้อหาที่จัดไว้มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของ ท้องถิ่น (สุนน อมรวิวัฒน์ ใน สุมิตร คุณานุกร บรรณาธิการ 2525 : 319-321) โดยแบ่ง แยก เนื้อหาให้เหมาะสมกับชั้นและวัยวุฒิของผู้เรียนและขยายวงกว้างออกไปจาก เนื้อหาที่ง่ายไปสู่ ยากและละเอียดลึกซึ้งกว้างขวางขึ้นตามลำดับขึ้นไป เนื้อหาบาง เนื้อหาอาจซ้ำซ้อนและเหมือนกัน ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 57, สุนน อมรวิวัฒน์ 2526 : 15) ซึ่งการจัด เนื้อหากลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของ ประพันธ์ พรหมมณี (2626 : บทคัดย่อ) สันทัต อินทริกานนท์ (2527 : 143) สุกัญญา สุจริตจิตร (2522 : 147) และ อุษมา ชำประยูร (2523 : 125-148) ที่พบว่าเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาเรียงจากง่ายไปสู่ยาก เหมาะสมกับวุฒิภาวะและ ประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะรับเนื้อหาได้ เนื้อหา มีความชัดเจนถูกต้องและ สามารถปรับให้เข้ากับสภาพสังคมได้ เนื้อหา มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันและ สภาพสังคมปัจจุบันมาก ซึ่งลักษณะของการจัด เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น สมนึก ลีมหอง และ ชาตรี อายุวัฒน์ (2522 : 59) ได้ให้ข้อสังเกตและเสนอความคิดเห็น ว่า "หากจะมองในแง่ของความ เกี่ยวโยง เนื้อหาสาระก็จะเป็นลักษณะหลักสูตรแบบสัมพันธ์วิชา หากจะมอง ในแง่ของหน่วยการสอนว่าเกี่ยวข้อง กับชีวิตของนักเรียนส่วนใหญ่ก็จะเป็นแบบหลักสูตร เพื่อชีวิตและสังคม"

ดังนั้น ลักษณะของ เนื้อหาสาระจึงมีทั้งที่ เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิต และที่เป็น ความรู้พื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อชีวิต กล่าวคือ ในการจัด เนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีการจัด เป็นหน่วยเริ่มจาก เรื่องใกล้ตัวนักเรียนและขยายวงกว้างออกไปสู่ชุมชน ชาติ ประเทศ เพื่อนบ้าน โลกและจักรวาล กำหนดให้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เรียน 5 หน่วย ใช้เวลา ประมาณร้อยละ 15 ของเวลาเรียนทั้งหมด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 เรียน 8 หน่วย

ใช้เวลาเรียนประมาณร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 เรียน 12 หน่วย ใช้เวลาเรียนประมาณร้อยละ 25 ของเวลาเรียนทั้งหมด (สุนัน อมรวิวัฒน์ 2526 : 15-16)

1.3 โครงสร้างเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหา สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทางด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร และอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 127) ดังนั้น ลักษณะของเนื้อหาสาระจึงมีทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิต และที่เป็นความรู้พื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อชีวิต โดยจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ 12 หน่วย โครงสร้างของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีดังนี้

หน่วยที่	ชื่อหน่วย	ระดับชั้นเรียน		
		ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
1	สิ่งที่มีชีวิต	✓	✓	✓
2	ชีวิตในบ้าน	✓	✓	✓
3	สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา	✓	✓	✓
4	ชาติไทย	✓	✓	✓
5	ข่าวเหตุการณ์ และวันสำคัญ	✓	✓	✓
6	การทำมาหากิน		✓	✓
7	พลังงานและสารเคมี		✓	✓
8	จักรวาลและอวกาศ		✓	✓
9	ประเทศเพื่อนบ้าน			✓
10	การสื่อสารและคมนาคม			✓
11	ประชากรศึกษา			✓
12	การเมืองและการปกครอง			✓

1.4 ขอบข่ายเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบข่ายเนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น จัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ 12 หน่วย และมีหน่วยย่อยทั้งหมด 15 หน่วย ดังจะกล่าวเฉพาะ โครงสร้างใหญ่ ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้คือ

หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต แบ่งเป็นหน่วยย่อย 4 หน่วย คือ ตัวเรา พืช สัตว์ และจุลชีวิต

หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน ไม่ได้แบ่งเป็นหน่วยย่อย

หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเราแบ่งเป็นหน่วยย่อย 2 หน่วย คือ การดำเนินชีวิตในสังคม และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

หน่วยที่ 4 ชาติไทย ไม่ได้แบ่งเป็นหน่วยย่อย

หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน แบ่งเป็นหน่วยย่อย 4 หน่วย คือ การค้าขาย อาชีพบริการ จรรยาบรรณและระเบียบเกี่ยวกับอาชีพที่ควรทราบ และการรวมกลุ่มและสหกรณ์

หน่วยที่ 6 พลังงานและสารเคมี แบ่งออกเป็นหน่วยย่อย 3 หน่วย คือ แสง ไฟฟ้า และสารเคมี

หน่วยที่ 7 จักรวาลและอวกาศ ไม่ได้แบ่งเป็นหน่วยย่อย

หน่วยที่ 8 ประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ได้แบ่งเป็นหน่วยย่อย

หน่วยที่ 9 การสื่อสารและการคมนาคม ไม่ได้แบ่งเป็นหน่วยย่อย

หน่วยที่ 10 ประชากรศึกษา ไม่ได้แบ่งเป็นหน่วยย่อย

หน่วยที่ 11 การเมืองการปกครอง แบ่งเป็นหน่วยย่อย 2 หน่วย คือ สถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาบันการปกครอง

หน่วยที่ 12 ขาว เหตุการณ์ และวันสำคัญ ไม่ได้แบ่งเป็นหน่วยย่อย

จากขอบข่าย เนื้อหากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจะสังเกตได้ว่าเนื้อหา เป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ประชากรศึกษา เศรษฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง สิ่งแวดล้อม การสื่อสาร ฯลฯ กล่าวคือ

ด้านสุขภาพอนามัย เช่น หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา ซึ่งจะมีเรื่องเกี่ยวกับอวัยวะที่สำคัญของร่างกาย โภชนาการ การออกกำลังกาย โรคต่าง ๆ และการสาธารณสุข เป็นต้น

ด้านวิทยาศาสตร์ เช่น หน่วยที่ 6 พลังงานและสารเคมีทั้งหน่วย เช่น เรื่องแสง สสาร และความร้อน ความกดดัน สารเคมี ฯลฯ

ด้านสังคมศาสตร์ เช่น หน่วยที่ 12 ข่าวดูเหตุการณ์ และวันสำคัญ ซึ่งจะ ทำให้ทราบความเป็นไปของเหตุการณ์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมในด้านต่าง ๆ และการดำเนิน ชีวิตในสังคม ซึ่งอยู่ในหน่วยสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา

ด้านประชากรศึกษา เช่น หน่วยที่ 10 ประชากรศึกษา ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับ จำนวนประชากร การเปลี่ยนแปลงประชากร และปัญหาการเพิ่มของประชากรและการแก้ไข

ด้านเศรษฐศาสตร์ เช่น หน่วยที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเศรษฐกิจภายใน ครอบครัว หรือหน่วยที่ 5 หน่วยย่อยที่ 3 การค้าขาย และหน่วยย่อยที่ 4 อาชีพบริการ

ด้านการเมืองการปกครอง เช่น หน่วยที่ 11 การเมืองการปกครอง หรือ หน่วยที่ 4 ชาติไทย หน่วยย่อยที่ 7 กฎหมายและหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมือง

ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น หน่วยที่ 3 สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ซึ่งเป็นเรื่องราว เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในสังคม และเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ หรือ หน่วยที่ 12 ข่าวดูเหตุการณ์ และวันสำคัญ ก็จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมได้

ด้านการสื่อสาร เช่น หน่วยที่ 9 การสื่อสารและการคมนาคม ซึ่งกล่าวถึง การสื่อสารและการคมนาคมขนส่งในปัจจุบัน หรือหน่วยข่าว เหตุการณ์ และวันสำคัญ ซึ่งนักเรียน จะทราบเรื่องราว ความเป็นไปในสังคมได้จากระบบการสื่อสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่มีความสำคัญมากกลุ่มหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลที่ดีในอันที่จะช่วยสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนได้ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

1.5 แนวการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 106-107) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร และจุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียน รู้จักปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ผึกให้คิด เป็น แก้ปัญหาเป็น และรู้จักนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์ และลักษณะเนื้อหาและต้องใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี โดยยึดหลักการต่อไปนี้

1. จัดการเรียนการสอนให้เหมือนกับสภาพชีวิตที่เป็นจริง เพื่อให้นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. สอนเพื่อแก้ไข และ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้น
3. สอนให้นักเรียน เห็นความสัมพันธ์ และเห็นความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น
4. จัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถสรุปเป็นความรู้นำไปใช้ได้
5. สอนโดย เน้นการปฏิบัติจริงมากกว่าการท่องจำกฎเกณฑ์
6. สอนเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ ให้มีในตัวนักเรียน

7. สอนเพื่อปูพื้นฐานประชาธิปไตย ให้นักเรียนปฏิบัติคนให้เป็นพลเมืองดี
ของชาติ

8. สอนในสิ่งที่ เป็นปัญหาจากใกล้ตัวนักเรียนไปสู่สิ่งที่ไกลออกไปโดยใช้วิธีการ
ที่จะส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

กองบรรณาธิการ วารสารประชาศึกษา (2524 : 27-28) ได้เสนอแนวคิด
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ไว้ดังนี้

1. ใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ในการสอน เพื่อ
ส่งเสริมให้นักเรียน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

2. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุดตามวัย
และความสามารถที่จะกระทำกิจกรรมนั้นได้

3. ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติควบคู่ไปกับการเรียน เนื้อหานั้น ๆ เท่าที่สามารถ
จะทำได้

4. ฝึกฝนให้นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการรักษาสุขภาพ โดยจัดให้มีการ
ตรวจสอบสุขภาพเป็นประจำทุกวัน

5. ฝึกฝนให้นักเรียนมีความสามารถ รู้จักวิเคราะห์ข่าว เหตุการณ์ประจำวัน
เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทันสมัย เห็นสิ่งที่ดีและถูก สิ่งที่ควรเชื่อไม่ควรเชื่อ เพื่อจะได้นำสิ่งที่ดีไป
ปฏิบัติตาม โดยจัดให้มีการเล่าข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน รวมทั้งการอภิปรายร่วมกันระหว่าง
ครูกับนักเรียนอย่างน้อยวันละ 1 คาบ

สุนน อมรวิวัฒน์ (2525 : 329 ; 2527 : 34-35) ได้ให้ความคิด เห็นว่า
การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเผชิญ
สถานการณ์ และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นั้น ต้องให้นักเรียนได้ฝึกฝนในกระบวนการสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต 4 ขั้นตอน คือ

1. กระบวนการรวบรวมความรู้ ข่าวสาร หลักการ และข้อเท็จจริงได้แก่ การฝึกให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะภาษา ทักษะคณิตศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการรวบรวมความรู้ สามารถใช้เครื่องมือในการค้นคว้า เช่น แผนที่ สถิติ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ และอุปกรณ์ต่าง ๆ รู้แหล่งวิทยาการที่จะไปแสวงหาข่าวสาร สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเนื้อหาสาระที่ได้ สามารถทดลอง ทดสอบ และพิสูจน์ข่าวสาร ความรู้ที่รวบรวมมาได้จนสรุปเป็นหลักการและ เหตุผลที่ดี

2. กระบวนการประเมินค่า ได้แก่การฝึกให้นักเรียนรู้จัก วิเคราะห์วิจารณ์ เปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย ประเมินค่าข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้ และสามารถจัดประเภทได้ว่า ข้อมูลใด ถูก ดี เหมาะสม และเป็นประโยชน์มากที่สุด

3. กระบวนการเลือกและตัดสินใจ ได้แก่ การฝึกให้นักเรียนรู้จักเลือก และตัดสินใจได้ถูกต้อง รวดเร็ว และมีเหตุผล

4. กระบวนการปฏิบัติ ได้แก่ การฝึกให้นักเรียนสามารถกระทำหรือปฏิบัติ สิ่งต่าง ๆ ได้ตามหลักการ กฎเกณฑ์ มีความพอดี และบังเกิดผลสมบูรณ์

สวัสดิ์ นิเทศวิธี (2521 : 42) ได้กล่าวถึงการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตว่า นอกจากจะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติแล้ว นักเรียนควรจะได้รับความรู้ที่ดี และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันจริง ๆ อีกด้วย และการสอนจะต้องให้นักเรียน ได้เรียน ในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวไปจนถึงไกลตัวที่สุดเท่าที่จะสามารถนำมาสอนได้

จากความคิดเห็นดังกล่าวมานั้น หอจะสรุปได้ว่า การเรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น นอกจากจะต้องจัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ทั่วไปของกลุ่มสร้าง เสริม ประสบการณ์ชีวิตแล้ว ยังจะต้องส่งเสริมให้นักเรียน คิด เป็น ทำเป็น แก้ปัญหา เป็น และสามารถ นำความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 อีกด้วย กล่าวคือ จะต้องให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ โดยการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมือนกับสภาพชีวิตจริง ใช้วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ที่จะส่งเสริม

ให้นักเรียนได้คิด ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง และเป็นการฝึกให้นักเรียนเกิดทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ ในการดำรงชีวิตอันได้แก่ การอ่านและการค้นคว้า การรวบรวมข่าวสาร หลักการ และความรู้ การประเมินค่า การเลือกและการตัดสินใจ และการปฏิบัติ ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนการสอน หลายรูปแบบที่สามารถจะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ให้บรรลุผลตามที่หลักสูตรต้องการได้ (เจริญเกียรติ ภู่งกุล 2532 : 22)

ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ผู้สอนไม่สามารถสอน และแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้ตลอดเวลาและทุกเรื่อง ผู้เรียนจำเป็นต้องนำเครื่องมือที่ได้จากการเรียน ไปแสวงหาความรู้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนต้องรู้จักวิธีเรียนและวิธีแก้ไข ด้วยตนเอง การแก้ไขในสิ่งต่าง ๆ หรือการแสวงหาความรู้ย่อมต้องอาศัยทักษะในเรื่องต่าง ๆ ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้สอนควรสอนและฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม ทักษะการใช้คำศัพท์ที่สำคัญ ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการตั้งคำถาม เป็นต้น (วาริ อธิระจิตร 2526 : 221)

จากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้กล่าวมา จะเห็นว่าแนวการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนี้จะเน้นกระบวนการเรียนอย่างมีระบบ ซึ่งผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมหลายรูปแบบ เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักใช้ชีวิตและสิ่งแวดล้อม รู้หลักการในการดำรงชีวิต ปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงของชีวิต และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งในการที่จะบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ครูผู้สอนจะต้องมีวิธีการสอนที่เหมาะสมซึ่งจะสามารถนำผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

วาริ อธิระจิตร (2527 : 195) กล่าวว่าวิธีสอนที่ดีและสมบูรณ์ในตนเองไม่ใช่ มีเพียงวิธีเดียว ในการจัดการเรียนการสอน ควรจัดวิธีสอนหลาย ๆ แบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน และบทเรียน วิธีสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวไว้ สรุปได้ดังนี้

1. วิธีสอนแบบบรรยาย

วาริ ถิระจิตร (2527 : 213-214) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนแบบบรรยาย ซึ่งสรุปได้ว่า หมายถึง ผู้สอนพูด บอก เล่า อธิบาย ให้ผู้เรียนฟัง เป็นวิธีที่รู้จักกันดี และใช้กันมานาน ถ้าพิจารณาถึงข้อดีของการสอนแบบบรรยายนั้นก็ถือเป็นวิธีที่สามารถถ่ายทอดความรู้อย่างเต็มที่แก่นักเรียน สอนได้รวดเร็ว สะดวก ประหยัดเวลา ครูไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์การสอน ส่วนข้อเสียก็มีคือ เป็นสื่อทางเดียวที่นักเรียนเป็นฝ่ายรับ โดยไม่มีโอกาสร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน ดังนั้นถ้านำการสอนแบบบรรยายมาใช้ก็ควรจะนำกิจกรรมอย่างอื่นมาประกอบด้วย เพื่อช่วยทำให้นักเรียนสนใจขึ้นไม่ช้าจะสอนด้วยวิธีการบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว เพราะการบรรยายเป็นวิธีการที่ผู้เรียนมีส่วนในกิจกรรมการเรียนน้อย

2. วิธีสอนแบบอภิปราย

วาริ ถิระจิตร (2527 : 211) กล่าวว่า วิธีสอนแบบอภิปราย เป็นวิธีที่สอดคล้องอยู่กับเกือบทุกกิจกรรมของการเรียน เพราะการอภิปรายนั้นจะช่วยให้ได้รับประโยชน์ซึ่งพอสรุปได้คือ ทำให้ทราบความรู้ ความสามารถของนักเรียน อีกทั้งครูและนักเรียนสามารถมองเห็นปัญหาแล้วร่วมกันแก้ไข นักเรียนจะได้รับประสบการณ์ที่กว้างขวางมากขึ้น เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล และในการอภิปรายนั้น บทบาทที่สำคัญของครูผู้สอนคือ การใช้คำถามเปิดกว้าง เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง การยอมรับคำตอบหรือข้อคิดเห็นที่ตรงประเด็น ชมเชย กระตุ้นหรือชี้แนะให้คิดต่ออย่างรอบคอบ เพื่อช่วยกันหาคำตอบของปัญหา (รุจิระ สุภรณ์ไพบูรณ์ และคณะ 2526 : 9) โดยกิจกรรมการอภิปรายนี้มักจะต้องใช้ควบคู่กันไปกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การค้นคว้าจากหนังสือต่าง ๆ ในห้องสมุด การอภิปรายเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักคิด แสดงความคิดเห็น รู้จักใช้เหตุผล และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น (กรมวิชาการ 2525 : 75 และ ถิระ รุญเจริญ 2525 : 174)

3. วิธีสอนโดยเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม

การทำงานเป็นกลุ่มเป็นการฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักฟังความคิดเห็น และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น การแบ่งกลุ่มเพื่อปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งควรเปิดโอกาส

ให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกับบุคคลที่มีนิสัยใจคอแตกต่างกันไป เพื่อจะได้เรียนรู้และปรับตัวเข้าหากัน (กรมวิชาการ 2527: 79) นอกจากนี้ สมพงษ์ จิตระดับ (2525: 57) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของครูประถมศึกษาว่า ครูอาจจะต้องช่วยเหลือและให้คำแนะนำมากในการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน ประกอบด้วย บางครั้งครูต้องมีความเข้าใจและอดทนในเรื่องทักษะต่าง ๆ ของเด็กที่ยังไม่พร้อม จากงานวิจัยของพัชรี เอี่ยมทัศน (2518: 48) และงานวิจัยของ นันทนา เทพบริรักษ์ (2518: 49) ได้ผลสอดคล้องกันว่า วิธีสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงกว่าวิธีแบบธรรมดา ดังนั้นจึงสมควรที่ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาจะได้นำมาใช้ในการเรียนการสอนแบบกลุ่ม นอกจากนี้งานวิจัยของ ฉันทนา ภาคงกข (2518: 164) ได้ศึกษาการสอนสังคมศึกษาหน่วย "วันสำคัญของชาติ" ด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 70 คน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้น

4. การสอนโดยการค้นคว้าด้วยตนเอง

การสอนโดยการค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเรียนด้วยตนเอง ในการให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเองนั้น ครูจะต้องมีจุดหมายและเตรียมตัวล่วงหน้า จะต้องศึกษาว่ามีแหล่งความรู้และข้อมูลที่ใดบ้างที่นักเรียนจะไปศึกษาค้นคว้า (กรมวิชาการ 2525: 75) นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2521: 3) ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนที่จะให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ที่วางไว้ว่าให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาคำตอบเองให้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่าการที่ผู้เรียนหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากหนังสือ แบบเรียน เอกสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ จะก่อให้เกิดประโยชน์หลายอย่าง เช่น ทักษะในการปฏิบัติค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รู้จักอ่าน รู้จักคิดหาเหตุผล สรุป และตัดสินใจ เป็นต้น สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดให้นักเรียนค้นคว้า คือ ต้องสำรวจแหล่งข้อมูลก่อนว่า มีหนังสืออะไรบ้าง จำนวนเท่าใด ความยากง่าย และความเหมาะสมของเนื้อหาเกี่ยวกับวัยและความสามารถของนักเรียน ผู้สอนจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เช่น ทักษะการทำงานร่วมกัน การทำงานอย่างมีระเบียบ การใช้และเก็บรักษาหนังสือ เป็นต้น และต้องจัดให้มีการรายงานผลการค้นคว้าด้วย (รุจิระ สุภรณ์โพษย์

และคณะ 2526: 92-93, อีระ รุญเจริญ 2525: 175) ทั้งนี้เพื่อนำเสนอสิ่งที่ได้ไปศึกษาค้นคว้า หรือไปปฏิบัติจัดทำกิจกรรมใด ๆ ให้คนอื่นทราบตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การให้นักเรียนรายงานนั้น เป็นการฝึกการใช้ภาษา ช่วยฝึกความเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็นต่อชุมชนและเป็นการฝึกนิสัยหลายอย่าง เช่น ความรับผิดชอบ กิริยา มารยาท ความตรงต่อเวลา เป็นต้น (กรมวิชาการ 2526: 13) การรายงานอาจจะทำได้หลายรูปแบบต่าง ๆ กันแล้วแต่วัย และความสามารถของนักเรียน เช่น อจกรายงานปากเปล่า รายงานประกอบภาพ จัดเป็นบทบาทสมมุติ จัดรายการถามตอบ หรือรายงานเป็นเอกสารก็ได้ (มนัส รัตนติลก ฅ กุเกิด 2527: 277; รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ และคณะ 2526: 93)

5. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง

อัญชลี แจ่มเจริญและคณะ (2526: 240) ได้กล่าวถึงสถานการณ์จำลองว่า คือการจัดสภาพแวดล้อมเลียนแบบของจริง ให้ใกล้เคียงสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด และให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจจากสถานการณ์ที่เขากำลังเผชิญอยู่นั้น โดยมุ่งให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด สถานการณ์จำลองจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็นและตัดสินใจแก้ปัญหาในแนวทางเหมาะสมที่สุด เป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้พร้อมก่อนที่จะไปเผชิญกับปัญหาจริง ๆ ในภายหน้า ซึ่ง สมบูรณ์ เสนีวงศ์ ฅ อยุธยา (2525: 57) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนหน่วยการทำมาหากิน ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้สถานการณ์จำลอง พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้สถานการณ์จำลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้สถานการณ์จำลอง

6. การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติ

รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ และคณะ (2526: 99) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสอนโดยใช้บทบาทสมมุติไว้ว่า เป็นวิธีการสอนที่ฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้นมา และบทบาทที่สมมุติขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่เป็นจริงนั้น มักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ผ่างมาด้วย การที่ให้ผู้เรียนได้เลือกที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึกหรือเตรียมตัวมาก่อน แต่แสดงไปตามธรรมชาติ โดยที่ไม่รู้ว่าผู้แสดงคนอื่นจะมีปฏิกิริยา

ได้ตอบอย่างไรมัน นับว่าเป็นการช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรม และหาทางแก้ไข ปัญหา คัดสนใจอย่างธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ในเรื่องที่เรียน โดยถือเอาการแสดงออกทั้งทางด้านความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้อ อภิปรายเพื่อการเรียนรู้ (ชูศรี สนิทประชากร 2527: 18) ในการจัดการแสดงบทบาทสมมุติ นั้น ครูจะต้องเตรียมสถานการณ์ขึ้นแล้วให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้แสดง คิดวางแผนที่จะแสดงพฤติกรรม ในสถานการณ์ที่กำหนดนั้นตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น นักเรียนผู้ดูจะเป็นผู้สังเกตและวิเคราะห์ บทบาทของผู้แสดง เพื่อนำมาอภิปรายร่วมกัน การอภิปรายหลังการแสดง เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ที่ทำให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์และเกิดความคิดรวบยอดในเนื้อหาที่เรียน (ระวีวรรณ เสวตวรา 2527: 46-48) จากงานวิจัยของ สุนีย์ พุมจิต (2523: 71-72) เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีทัศนคติด้าน มนุษยสัมพันธ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ

7. การสอนโดยใช้กรณีตัวอย่าง

สมพงษ์ จิตระดับ (อ้างถึงใน อารณ ปรีดาสุวรรณ 2527: 64) ได้กล่าวถึงการใช้กรณีตัวอย่างว่า การนำกรณีตัวอย่างไปใช้ในการเรียนการสอนจะเปิดโอกาส ให้นักเรียนได้แยกประเด็นปัญหาและรู้จักประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ และตัดสินใจได้อย่างมีหลักเกณฑ์ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ ความรู้สึก และเจตคติของตนเองต่อผู้อื่นด้วย ครูจึงมีโอกาสดำเนินสร้างให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม ทักษะการเป็นผู้นำ บทบาท สมาชิกกลุ่มและการอภิปรายกลุ่มย่อย กรณีตัวอย่างที่นำมาใช้เพื่อการเรียนรู้มีหลายแบบ หลาย ลักษณะด้วยกัน โดยอาจจะมีลักษณะเป็น เรื่องยาวที่ตัดต่อมาเป็นนิทาน เป็นข่าวสาร หนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ประจำวันก็ได้ นอกจากนั้นอาจจะเป็นประเภทรูปภาพก็ได้ อย่างไรก็ตามไม่ว่า จะเป็นกรณีตัวอย่างในลักษณะใด จุดเน้นของกรณีตัวอย่างจะอยู่ที่เนื้อหาของเรื่อง และการอภิปราย ประเด็นปัญหาต่าง ๆ

8. การสอนโดยใช้สื่อการสอนต่าง ๆ

สื่อการสอนช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจง่าย ทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2528: 5) อย่างไรก็ตาม สุกัญญา สุจริตจิตร (2522: 148) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มบูรณาการตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา 4 สังกัด พบว่า ครูไม่สามารถทำสื่อการเรียนให้ทันกับการสอนทุกครั้งได้ แม้ครูจะตระหนักถึงคุณค่าของสื่อการสอนก็ตาม

วิธีสอนแต่ละวิธีต่างก็มีส่วนดีแตกต่างกัน ไม่มีวิธีสอนแบบใดที่เหมาะสมกับเนื้อหาและความมุ่งหมายทุกชนิด ครูจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณของตนเองว่าควรเลือกวิธีการสอนแบบใดจึงจะเหมาะสมกับเนื้อหา และความมุ่งหมายตอนนั้น ๆ การเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมและได้ผลดี เป็นศิลปะและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการสอน เนื่องจากวิธีสอนมีมากมายหลายวิธีดังกล่าวมาแล้ว ทุก ๆ วิธีย่อมมีประโยชน์และเหมาะสมในการนำมาใช้สอนทั้งสิ้น ธีระ รุญเจริญ (2525: 173-175) ได้เสนอเทคนิคการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตว่า ครูอาจเลือกใช้ได้หลายวิธี เช่น การอภิปราย การแบ่งกลุ่มค้นคว้าหรือทำงานร่วมกัน การจัดประสบการณ์สัมผัส การปฏิบัติจริง และการศึกษาภาคสนาม อย่างไรก็ตาม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่อไปนี้ด้วย คือ

1. พึงตระหนักว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาในทุกสถานที่
2. การจัดการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องและสนองตอบกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน
3. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เดิม โดยเฉพาะในทางที่ดีขึ้น
4. การเรียนรู้ของนักเรียนจะดีขึ้น เมื่อสิ่งที่เรียนสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน

จากแนวการจัดการ เรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และวิธีสอน ดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ครูควรเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมมาใช้สอน เพื่อให้นักเรียนรู้จัก คิด เป็น ทำ เป็น แก้ปัญหา เป็น มีความรู้ ความสามารถที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขใน สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ครูจะต้องหมั่นติดตามศึกษาความเปลี่ยนแปลงของสภาพ สังคมในด้านต่าง ๆ ดังนั้นครูจึงควร เป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้และติดตามข่าวสารในด้านต่าง ๆ เพื่อจะได้แนะนำหรือถ่ายทอดให้นักเรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กล่าวคือ นักเรียนรู้และเข้าใจสภาพแวดล้อมของสังคม สามารถปรับตัว เข้ากับการ เปลี่ยนแปลงได้ อันจะเป็นผลทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งวิธีการ หนึ่งที่จะสามารถติดตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างทันท่วงที ก็คือการติดตามข่าวสารจาก สื่อมวลชน โดยเฉพาะการอ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งจะรายงานความเป็นไปของสังคมในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์

2. หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อสารมวลชนชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม เพราะได้ผูกพันกับชีวิต ประจำวันของประชาชนอย่างแนบแน่น ข่าวจากหนังสือพิมพ์คืออาหารประเภทหนึ่งที่จะต้อง เสพย์ เพื่อให้ก้าวทันไปกับเหตุการณ์บ้าน เมือง

2.1 ความหมายของหนังสือพิมพ์

ได้มีผู้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ไว้หลายความหมาย เช่น

กู๊ด (Good 1973: 637) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ไว้ว่าเป็น "สิ่งตีพิมพ์ออกตามระยะเวลาที่กำหนด ติดต่อกันไปเป็นลำดับ มีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่ จำนวนหลายแผ่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอข่าวสาร และสิ่งที่น่าสนใจทั่วไป ตามปกติกำหนดออก เป็นรายวัน รายสัปดาห์ แต่ถ้าเพื่อการศึกษาก็จะออก เป็นรายบimesterหรือรายเดือนก็ได้"

ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2404 มาตรา 4 ได้ให้คำจำกัดความของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า "หนังสือพิมพ์" คือสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอข่าวสารต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์ (เสถียร วิชาญลักษณ์ (ผู้รวบรวม) 2511: 2)

กันทิมา ธนโสภณ (2529: 32) ได้ให้ความหมายของหนังสือพิมพ์ไว้ว่า คือ "สิ่งพิมพ์ที่ออกตามระยะเวลาที่กำหนดติดต่อกันไป เช่น เป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายบ็อกซ์ หรือรายเดือน มีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่ จำนวนหลายแผ่นพับ ไม่มีการเย็บเข้าเล่ม เสนอข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข่าวที่เสนอจะต้องมีความใหม่สดเป็นเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นมีความน่าสนใจ นอกจากเสนอข่าวสารแล้วต้องเสนอบทความและคอลัมน์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการแสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ที่กำลังเป็นที่สนใจของคนทั่วไปในขณะนั้นด้วย" สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ คือสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกแน่นอน ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ มีลักษณะเป็นแผ่นกระดาษขนาดใหญ่ หลายแผ่น ไม่เย็บเล่ม เสนอเรื่องราวเหตุการณ์ที่น่าสนใจในปัจจุบัน พร้อมแสดงข้อคิดเห็นต่อข่าวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ๆ ด้วย

2.2 ประเภทของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์แบ่งได้หลายลักษณะตามเกณฑ์ที่แบ่ง เช่น ใช้การแบ่งตามอาณาเขตของการรับใช้คือ หนังสือพิมพ์ระดับนานาชาติ หนังสือพิมพ์ระดับชาติ และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แต่ในที่นี้จะขอกล่าวถึง เฉพาะการแบ่งตามประเภทของเนื้อหาเท่านั้น

การแบ่งหนังสือพิมพ์ตามประเภทของเนื้อหา โดยทั่วไปจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (ครุณี ทิรัญรักษ์ 2529: 4; พีระ จิรโสภณ 2530: 38)

1. หนังสือพิมพ์ ประเภทประชานิยม (Popular Newspaper)

ได้แก่หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวประเภท ข่าวเบา เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวที่มนุษย์สนใจ (Human Interest) ได้แก่ ข่าวตื้นตื้น ทวาดเสียว สนุกสนาน สะเทือนอารมณ์ ข่าวในแวดวงสังคม ข่าวต่าง ๆ ที่เสนอจะไม่หนักจนเกินไป เสนอเนื้อหาสาระที่คนทุกระดับชั้นอ่านได้ คือตั้งแต่คนมีการศึกษาน้อยจนถึงผู้มีการศึกษาสูง ให้ความรู้สึกลงทางด้านจิตใจทันทีภายหลังที่อ่าน ผู้อ่านไม่ต้องใช้ความคิดมากนัก รูปแบบของหนังสือพิมพ์จะมีภาพ

ประกอบหลาย ๆ ภาพ ซึ่งใช้สีสรรต่าง ๆ กัน มียอดการจำหน่ายสูงกว่าหนังสือพิมพ์ประเภทอื่น ๆ (กันทิมา ธนโสภณ 2529: 34) หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์

2. หนังสือพิมพ์ ประเภทคุณภาพ (Quality Newspaper)

เป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวที่มีสาระหนัก โดยเน้นในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ข่าวที่เสนอมักเป็นข่าวหนัก (Hard News) ผู้อ่านต้องใช้ความรู้ความคิดมากพอสมควร ดังนั้นผู้อ่านจึงมักเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง ลักษณะรูปเล่มจะเป็นแบบเรียบ ๆ มีภาพประกอบไม่มากนัก ยอดการจำหน่ายไม่สูงมากนัก หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ของไทย ได้แก่ มติชน สยามรัฐ

นอกจากนี้ กันทิมา ธนโสภณ (2529: 34) ได้เสนอประเภทหนังสือพิมพ์อีกหนึ่งประเภทคือ ประเภทประสมผสม เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพกับประชานิยม หนังสือพิมพ์ประเภทนี้ ได้แก่ แนวหน้า

2.3 ลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์แต่ละประเภทจะมีลักษณะเฉพาะพิเศษออกไป วานิช พูลวิ้งกาญจน์ (2529: 89-90) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือพิมพ์แต่ละประเภทไว้ ดังนี้

ลักษณะของหนังสือพิมพ์ประชานิยม

1. มีขอบเขตการจำหน่ายกว้างขวาง กลุ่มชนที่อ่าน เป็นกลุ่มชนส่วนใหญ่ของประเทศ
2. สามารถดึงดูดกิจการธุรกิจใหญ่ ๆ ให้มาลงโฆษณาได้มากกว่าหนังสือพิมพ์ชนิดอื่น ๆ
3. เสนอข่าวและบทความทุกแง่ทุกมุม
4. สามารถเข้าถึงกลุ่มชนทุกอาชีพ

ลักษณะหนังสือพิมพ์คุณภาพ

1. มีผู้อ่านจำกัดอยู่ในวงแคบ เป็นชนกลุ่มเล็ก ๆ
2. การโฆษณาจำกัดอยู่เฉพาะวงการ เท่านั้น
3. ข่าวหรือบทความที่ตีพิมพ์จะต้องได้รับการคัดเลือกเป็นพิเศษ
4. มียอดการจำหน่ายไม่มากนัก

หนังสือพิมพ์ไม่ว่าประเภทใดก็ตามมีคุณค่าแก่การอ่านและค้นคว้า ต่อบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพ เนื่องจากหนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้แก่ผู้อ่านหลากหลาย หนังสือพิมพ์ จึงมีคุณค่าต่อการศึกษาโดยสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิง เนื้อหาความรู้ของนักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ หนังสือพิมพ์จึงมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวันของคน

2.4 คุณค่าของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อมวลชนที่มีคุณสมบัติแตกต่างไปจากสื่อมวลชนประเภทอื่นอย่างมาก กล่าวคือ เรื่องราวในหนังสือพิมพ์สามารถเก็บเป็นหลักฐานได้นาน หนังสือพิมพ์จึงมีคุณค่าสำหรับการใช้ศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

1. เก็บเป็นหลักฐานได้ยั่งยืน
2. ใช้สอบข้อเท็จจริงได้ แก้ไขได้
3. อ่านเมื่อใดก็ได้ ตามความสะดวก
4. สามารถให้ข่าวละเอียดกว่า และติดตามข่าวได้เสมอ ถ้าหากมีเนื้อหา
มากก็ทำฉบับพิเศษได้
5. เอกชนเป็นเจ้าของ ฉะนั้นจึงมีความคิดแตกต่างกันได้มาก มีความ
หลากหลายทางความคิด
6. เปิดโอกาสรับความคิดเห็นและคำร้องทุกข์ของราษฎรได้มากกว่า
7. ทันต่อเหตุการณ์ เช่น การค้นพบวิทยาการใหม่ ๆ ซึ่งเป็นคุณค่าที่ไม่มี
หนังสือ คำราอื่น ๆ จัดทำได้เหมือน
8. มีความเที่ยงตรง ข่าวต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนได้มา
จากแหล่งเดิม ย่อมจะมีความเที่ยงตรง หากผู้เขียนไม่บิดเบือน

9. ชาวในหนังสือพิมพ์ จะหาอ่านจากหนังสือไม่ได้ และนอกจากข่าว การเมืองและข่าวเหตุการณ์ทั่วไปแล้ว ยังมีข่าวสังคม ข่าวเกี่ยวกับบุคคลต่าง ๆ และยังเป็น แหล่งค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติได้อย่างดี

10. หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องวัดได้ว่า ชุมชนใดมีขนาดและระดับการศึกษาดี พอสมควรหรือไม่

(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, ภาควิชาโสตทัศนศึกษา 2529: 10-11)

ในด้านบทบาทหนังสือพิมพ์ต่อการศึกษา หากจะพิจารณาถึงผลที่ผู้อ่านได้รับแล้ว หนังสือพิมพ์ให้คุณค่าทางการศึกษาดังนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, 2525: 114)

1. ช่วยให้อ่านมีความรู้กว้างขวางขึ้น ข่าวและสารคดีบางเรื่องอาจช่วย เสริมสร้างและเพิ่มพูนความรู้ในวิชาที่เรียนให้กว้างขวางขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียน เป็นคน ที่ทันต่อเหตุการณ์และสามารถปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ความ เป็นไปของการดำรงชีวิตในสังคม ปัจจุบันได้อย่างดีอีกด้วย

2. ช่วยปลูกฝังนิสัยให้เป็นคนรักการอ่าน มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้า ทหาความรู้เพิ่ม เติมอยู่เสมอ

3. ช่วยให้อ่านมีความคิดวิจารณ์เนื้อหา และเรื่องราวต่าง ๆ จากการอ่าน และก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง

4. ทำให้ทราบความเคลื่อนไหว และการค้นคิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ และให้ ความรู้รอบตัว

5. ข่าวการเมือง การปกครอง ทำให้ผู้อ่านรู้นโยบายการปกครองประเทศ ประพฤติตนได้อย่างถูกต้องและรู้หน้าที่พลเมือง

6. ทำให้ทราบความเป็นไปของประเทศต่าง ๆ ในโลก ทราบความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศจึงมีประโยชน์ต่อการศึกษาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ

7. ข่าวอาชญากรรม เป็นตัวอย่างในเรื่องของศีลธรรมและความประพฤติ มีประโยชน์ด้านการศึกษาพฤติกรรมของคนในสังคมทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา

8. ให้ความรู้ทางสุขศึกษา การรักษานามัยและการป้องกันโรค

9. ขำวเกี่ยวกับศาสนา อารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ทำให้มีความรู้ทางสังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นรายละเอียดปลีกย่อยนอกเหนือจากในตำราเรียน

10. ใช้เก็บไว้เป็นประวัติศาสตร์ นำไปเก็บเป็นหลักฐานอ้างอิงได้

11. ใช้วิเคราะห์เหตุการณ์ในขณะนั้น

12. นำมาเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนในห้องเรียนได้โดยตรง เช่น

ก. ฝึกทักษะในการอ่าน การย่อความ ศึกษาแบบอย่างของการเขียนลักษณะต่าง ๆ ฝึกทักษะการพูดหลังการอ่านหนังสือพิมพ์

ข. ให้นำเข้าสู่บทเรียน ประกอบเนื้อหาบางตอน ฯลฯ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์มีคุณค่าทางการศึกษาและการค้นคว้าหาความรู้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิต ดังนั้นครูและนักเรียนจึงควรให้ความสนใจในการอ่าน ค้นคว้าข่าว เนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะครูซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ นักเรียน ควรมีความรู้ที่กว้างขวาง หลากหลาย ทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งแหล่งความรู้ที่สำคัญของครูแหล่งหนึ่งก็คือ หนังสือพิมพ์ สำหรับนักเรียนซึ่งอยู่ในวัยเรียนรู้ประกอบด้วยจะต้องอยู่ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลาจึงควรรับรู้ความเป็นไปของเหตุการณ์บ้านเมืองด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับตัวของนักเรียน ดังจุดประสงค์ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ต้องการให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง และนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ การที่จะปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันได้นั้น นักเรียนต้องทราบข่าว เหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งวิธีการหนึ่งที่จะช่วยได้ก็คือ การอ่านหนังสือพิมพ์

2.5 การอ่านและการค้นคว้าหนังสือพิมพ์

ปัจจุบันสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งได้มีการพัฒนาก้าวหน้าตลอดเวลา ประชาชนจึงจำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวและรับทราบข่าวสารความรู้ด้านต่าง ๆ อยู่เสมอเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น ให้ทัดเทียมกับผู้อื่น ข่าวสารจึงมี

ความสำคัญต่อทุก ๆ คน ซึ่งประชาชนจะรับทราบข่าวสารดังกล่าวได้โดยผ่านทางสื่อมวลชนได้หลายประเภท ในที่นี้จะขอกล่าวถึงหนังสือพิมพ์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่เสนอข่าวสารเป็นปัจจุบัน รายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างรวดเร็ว และละเอียดถี่ถ้วน รวมทั้งเสนอบทความ บทวิจารณ์ สารคดี ความรู้ และความบันเทิงต่าง ๆ มากมาย ซึ่งช่วยเพิ่มพูนความรู้แก่ผู้อ่านให้เกิดความคิดกว้างขวาง เป็นคนมีหูตากว้างไกล ทันท่วงทีทันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลก และปรับตัวได้ทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (ฟ้าหม่น โภธิบุตร 2531 : 1)

เนื่องจากสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงทำให้การติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในด้านต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นหนังสือพิมพ์จึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และมีบทบาทต่อการเรียนรู้สภาพสังคม ครูซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ แนะนำแนวทางแก่นักเรียน จึงสมควรที่จะเป็นคนที่มีความรู้รอบรู้และทันสมัย ทันท่วงทีทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง ดังนั้นครูจะต้องเป็นนักเรียนที่ดี คือครูควรจะเป็นบุคคลที่สนใจในความรู้และการเรียนรู้ ควรจะรู้เนื้อหาอย่างกว้างขวาง ครูที่มีคุณสมบัติเช่นนี้จะสนใจในโลกที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขา เหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมหรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยจะเรียนรู้ในสิ่งที่ยื่นอกเหนือไปจากแวดวงที่สอนอยู่ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งเต็มไปด้วยความสนใจอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ซึ่งควรจะได้รับคำแนะนำที่ถูกวิธีจากครู (วิภา วโรคมะวิชัย 2530 : 47)

ดังนั้นครูจึงควรเป็นแหล่งความรู้ที่เดินได้ ซึ่งบทบาทนี้ดูเหมือนจะเป็นบทบาทที่เก่าแก่ที่สุด เพราะตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ครูถูกคาดหวังให้เป็นแหล่งข้อมูล ความรู้ อีกทั้งมีบทบาทที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการหาแหล่งข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ดังนั้นเป็นที่แน่นอนว่าครูในระดับประถมศึกษาทุกวันนี้ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้และกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ (วิภา วโรคมะวิชัย 2530 : 51) วิธีหนึ่งที่ครูอาจทำได้คือ การอ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งช่วยให้ได้ข่าวสารและความรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งยังทันสมัยทันต่อเหตุการณ์อีกด้วย (พีระ จิรโสภณ 2530 : 41) ดังนั้นถ้าได้ทราบหลักในการอ่านหนังสือพิมพ์ก็จะทำให้ผู้อ่าน ซึ่งอาจจะเป็นครู นักเรียนหรือบุคคลใดก็ตามสามารถที่จะนำหนังสือพิมพ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามที่ต้องการ

หลักในการอ่านหนังสือพิมพ์

การอ่านหนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่มิประโยชน์ โดยเฉพาะถ้าผู้อ่านมีหลักที่ดีในการอ่านหนังสือพิมพ์แล้ว ก็จะได้รับประโยชน์จากการอ่านเป็นอย่างมาก ฌรงค์ บ็อมบุบผา (2526 : 133-134) ได้กล่าวถึงหลักการอ่านหนังสือพิมพ์ พอสรุปได้ดังนี้

1. อ่านวันที่ เดือน ปี ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น เพื่อให้ทราบข่าวสาร ความรู้ที่มีความเก่าใหม่ ทันต่อเหตุการณ์เพียงใด
2. อ่านพาดหัวข่าว เพื่อให้ทราบว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างไรบ้าง จะได้ตัดสินใจอ่าน เนื้อข่าว ใดก่อนหลังหากมีเวลาจำกัด
3. อ่านหัวข้อคอลัมน์ เป็นหัวข้อข่าวที่ย่อยลงมาอีกระดับหนึ่ง อาจจะต้องเนื่องกับพาดหัวข่าว หรือเป็นข่าวใหม่เลยก็ได้
4. อ่านเนื้อข่าว เพื่อให้ทราบรายละเอียด ควรพิจารณาสถานที่ วัน เวลา ที่เกิดเหตุ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการเป็นไปของเหตุการณ์ว่าเป็นอย่างไร เรื่องส่งลงอย่างไร
5. อ่านบทความ ข้อเขียน และคอลัมน์ประจำภายในเล่ม หนังสือพิมพ์ ในปัจจุบันมีเนื้อหาความรู้บรรจุอยู่มากมาย เช่น สุขภาพอนามัย การอาชีพ ชีวิตประวัติด บทความทางการศึกษา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง การต่างประเทศ ดังนั้น การอ่านหนังสือพิมพ์จึงควรอ่านตลอดทั้ง เล่มโดยในคอนไดที่ตนเองสนใจหรือ เห็นว่าน่าจะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาความรู้ที่กำลังศึกษาก็อ่านโดยละเอียด หากคอนไดไม่เป็นที่สนใจและยังไม่เกี่ยวข้องกับบทเรียน ก็อาจจะอ่านอย่างรวดเร็ว เพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่อง

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการให้การศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เบคคอฟ (Beckoff อ้างถึงใน สุขุม เฉลยทรัพย์ 2531 : 83-87) ได้เสนอ กฎการอ่านหนังสือพิมพ์ที่จะทำให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่านมากที่สุด พอสรุปได้ดังนี้

1. พยายามหาเวลาอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน
2. เลือกอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับที่ดีที่สุด ซึ่งได้แก่หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวยุติธรรม แน่نون และละเอียดละออ หน้าบรรณาธิการควรอย่างยิ่งที่ต้องอ่าน
3. เลือกอ่านเรื่องที่มีคุณค่า อย่าเลือกอ่านเฉพาะเรื่องราวที่สนใจเพียงอย่างเดียว
4. ข่าวหรือคอลัมน์ใดที่เห็นว่าสำคัญและน่าสนใจ ควรอุทิศเวลาอ่านให้มากกว่าเรื่องราวที่สำคัญและน่าสนใจรองลงมา
5. อ่านอย่างระมัดระวัง และพินิจพิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณและเหตุผล โดยเฉพาะเรื่องราวที่เกี่ยวกับการทำผิดกฎหมาย และนโยบายการเมือง อย่าด่วนเชื่อข่าวโฆษณาชวนเชื่อทุกกรณี
6. วางตัว เป็นกลางไม่ลำเอียงใด ๆ
7. ควรติดตามอ่านข่าวสังคมให้ต่อเนื่องกัน เพื่อจะได้มีความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ คืบยิ่งขึ้น
8. ไม่ควรเชื่อข่าวโฆษณาทั้งหมดโดยสิ้นเชิง พยายามตรวจสอบข้อเท็จจริงจากหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ หรือจากสื่อมวลชนประเภทอื่นบ้างในบางโอกาส

จะเห็นได้ว่าการอ่านหนังสือพิมพ์นั้นจะต้องอ่านเป็นประจำ การอ่านบ้างไม่อ่านบ้างจะทำให้ทราบข่าวไม่แน่นอน บางครั้งมีการลงข่าวผิดพลาด และจะพบข้อความปฏิเสธภายหลัง ถ้าอ่านไม่ติดต่อกันก็อาจจะเกิดความเข้าใจผิดขึ้นได้ ขณะที่อ่านก็ต้องรู้จักเปรียบเทียบ ผู้อ่านไม่ควรอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่งแต่เพียงฉบับเดียว อย่างน้อยก็ควรอ่านวันละสองฉบับขึ้นไป โดยอ่านอย่างพินิจพิเคราะห์และถ้าผู้อ่านรู้จักเลือกอ่านหนังสือพิมพ์แล้วก็จะสามารถได้รับความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา อีกทั้งเป็นสิ่งที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์

การอ่านหนังสือพิมพ์นั้นผู้อ่านควรเลือกอ่าน ข่าวสารหรือเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์ที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เพียงตรง ถูกต้อง มีประโยชน์ และเป็นไปในลักษณะที่สร้างสรรค์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน ซึ่งผู้ที่มิพบทาสาคัญคือครูจะต้องรู้หลักในการอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อที่จะนำข่าวสารเนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.6 ลักษณะเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์

สังคมปัจจุบัน เป็นสังคมข่าวสาร ประชาชนมีความตื่นตัวที่จะรับข่าวสารมากขึ้น ทุกคนต้องไขว่คว้าหาความรู้ และรับทราบข่าวสารอยู่เสมอ เพื่อนำไปปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ให้มีความก้าวหน้าทัดเทียมกับผู้อื่น อีกทั้งปรับปรุงวิธีการประกอบอาชีพหรือหน้าที่การงานให้มีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ตามประชาชนแต่ละคนแต่ละกลุ่มมีหน้าที่การงานที่แตกต่างกันอาจจะทำให้ความสนใจในการรับทราบข่าวสารแตกต่างกัน ประกอบกับเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ที่ให้บริการข่าวสารมีหลากหลายสาขาวิชา เช่น เศรษฐกิจ การเมือง บันเทิง ความคิดเห็น บทความ สารคดี สาระนั้นเห็นต่าง ๆ มากมาย (ฟ้าหม่น โทธิบุตร 2531 : 2-3)

ในการอ่านหนังสือพิมพ์นั้นเราจะพบว่า เนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับยังมีมากมายหลากหลายโดยอาจแตกต่างกันไปบ้างตามนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ แต่ถ้าจะกล่าวถึงเนื้อหาในหน้าหนังสือพิมพ์อย่างกว้าง ๆ แล้ว ส่วนใหญ่หนังสือพิมพ์จะมีลักษณะดังนี้คือ

1. ข่าว คือ เหตุการณ์เรื่องราว หรือข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญต่อคนส่วนใหญ่ และมีความน่าสนใจสำหรับคนทั่วไป การพิจารณาคุณค่าของข่าวคือความใหม่สด ทันสมัย ความใกล้ชิดกับผู้อ่าน

ข่าวถือว่าเป็นเนื้อหาหลักของหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์ขายข่าว ไม่มีข่าวก็ไม่ใช้หนังสือพิมพ์ ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มีหลายประเภท เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวต่างประเทศ ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์วิทยาการ ข่าวการแพทย์ สาธารณสุข ข่าวการเกษตร ข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวกีฬา ข่าวสตรี ข่าวเด็กและเยาวชน ฯลฯ ข่าวที่มีความสำคัญและมีความน่าสนใจต่อผู้อ่านมากจะได้รับการพิจารณาเสนอในหน้าแรก ข่าวที่เด่นที่สุดและดึงดูดความสนใจมากที่สุดจะได้รับการพาดหัวใหญ่ในหน้าแรก เนื้อหาของข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ 1) พาดหัวข่าว ซึ่งบอจุดสำคัญจุดน่าสนใจของข่าว 2) ความนำ ซึ่งสรุปประเด็นสำคัญว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร ทำไม และ 3) ส่วนสุดท้ายคือเนื้อข่าวซึ่งบอกรายละเอียดของข่าวและขยายประเด็นสำคัญที่กล่าวไว้ในความนำ

2. บทความความคิดเห็น หมายถึงบทบรรณาธิการ บทวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงจุดยืนหรือทัศนคติของหนังสือพิมพ์ (บทบรรณาธิการ) หรือของผู้เขียน (บทความ) เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ส่วนนี้มีความสำคัญในการชักจูงใจและสร้างประชาคมในหมู่ผู้อ่าน

3. คอลัมน์ มีหลายประเภททั้งประเภทที่ให้สาระความรู้ ความบันเทิง และเสนอทัศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ลักษณะเด่นของคอลัมน์อยู่ที่ตัวคอลัมน์นิสต์หรือผู้เขียนซึ่งมีบุคลิกหรือสไตล์ในการเขียน เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง

นอกจากเนื้อหาในลักษณะดังกล่าวแล้ว หนังสือพิมพ์ยังประกอบด้วยสารคดีในลักษณะที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง มีทั้งภาพถ่ายและภาพการ์ตูน ปัจจุบันหนังสือพิมพ์ประเภทเชิงปริมาณหรือประชานิยมมักจะนิยม เสนอนิยายในหน้าหนังสือพิมพ์ด้วย เนื้อหาประเภทสุดท้ายคือโฆษณา ซึ่งเป็นส่วนที่ชักจูงใจให้ผู้อ่านใช้สินค้าและบริการ รวมทั้งการประกาศแจ้งความด้วย (พีระ จิรโสภณ 2530 : 39-40)

เนื่องจากหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายในประเทศไทยมีอยู่มากมายหลายประเภท แต่ละชื่อฉบับต่างก็มีคุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของหนังสือพิมพ์ชนิดนั้น ๆ กิจการหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะดำเนินการอยู่ในเมืองหลวง กิจการหนังสือพิมพ์ในเมืองหลวงส่วนใหญ่เป็นของธุรกิจเอกชน (รจิตลักษณ์ แสงอุไร 2525 : 125) จึงมักมีการแข่งขันกันสูงเพื่อแย่งชิงความนิยมในหมู่ประชาชน และหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะส่งออกไปจำหน่ายทั่วประเทศ

ด้านคุณค่าของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ แต่ละชื่อฉบับจะมีความแตกต่างกันออกไปตามประเภทของข่าวและเนื้อหาสาระที่นำเสนอ หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะอุทิศหน้ากระดาษให้แก่ข่าวเดียวกันต่างกันไป เช่น เรื่องเกี่ยวกับขั้วสาว อาจจะเป็นข่าวที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ประเภทประชานิยม แต่อาจไม่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ หรือในขณะที่หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพนำเสนอข่าว เศรษฐกิจของชาติในหลายหน้ากระดาษ หนังสือพิมพ์ประชานิยมอาจจะเสนอเป็นเพียงข่าวย่อยเล็ก ๆ เท่านั้นก็ได้ (กันทิมา ธนโสภณ 2529 : 36) หนังสือพิมพ์ในประเทศไทยแต่ละชื่อฉบับมีลักษณะหรือคุณสมบัติที่เฉพาะออกไป แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ รจิตลักษณ์ แสงอุไร (2525 : 125-130) ได้สรุปลักษณะหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับดังนี้

ไทยรัฐ มีกำเนิดใน พ.ศ. 2504 เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีจำนวนจำหน่ายสูงที่สุดในประเทศ มีความก้าวหน้าทางด้านเทคนิคและวัสดุอุปกรณ์ในการพิมพ์ เน้นหนักทางด้านข่าว อาชญากรรม และข่าวสนองอารมณ์มากกว่าข่าวการเมือง พาดหัวข่าวด้วยอักษรตัวโตใช้ถ้อยคำหรือทวาร ให้ความสำคัญแก่ข่าวความทุกข์ยากของประชาชน และข่าวคอร์ปชั่นของข้าราชการ มีบทความวิพากษ์วิจารณ์ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม คอบปัญหาทางแพทย์ ปัญหาหัวใจ เรื่องแปลจากต่างประเทศ คอลัมน์บันเทิง และให้เนื้อหาที่มากเป็นพิเศษคือ นวนิยาย จีนกำลังภายใน คอลัมน์ที่เด่น ๆ และมีผู้นิยมอ่านเป็นประจำ คือ มังกรห้าเล็บ ตีแสบหน้า ขลุกลิง เทหะพาตี และไวศาพิศกระพริบที่นี้ (ปัจจุบันไม่มีแล้ว) คอลัมน์เหล่านี้มีวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการเมือง การบริหารของรัฐบาล ลักษณะการเขียนเป็นไปในแนวประชดประชัน และล้อเลียน คอลัมน์ที่น่าสนใจอีกคอลัมน์หนึ่งคือ คอลัมน์ต่อต้านยาเสพติด

เดลินิวส์ มีกำเนิด พ.ศ. 2507 เน้นเสนอข่าวอาชญากรรม ข่าวในวงสังคม และข่าวสนองอารมณ์มากกว่าข่าวการเมือง มีการพาดหัวข่าวให้ตื่น ตื่นเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน มีคอลัมน์ต่าง ๆ ครบแบบเดียวกับไทยรัฐ คอลัมน์ที่เด่น ๆ ได้แก่ ชีวีบาบเนียน เซฮาธิปไตย พุดจาภาษาคน ภัย และคอลัมน์วิเคราะห์การเมืองต่างประเทศ เช่น หมุนตาม โลก โลกน่ารู้ เป็นต้น

สยามรัฐ เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ มีกำเนิด พ.ศ. 2493 และเน้นข่าวหนักและบทความทางการเมือง มีนักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เกษม ศิริสัมพันธ์ และสละ ลิขิตกุล เป็นต้น คอลัมน์ "ซอยสวนพลู" ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีความสำคัญและได้รับความนิยมจากผู้อ่านมาก จนทำให้หนังสือพิมพ์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายพอสมควร ผู้อ่านสยามรัฐเป็นบุคคลในระดับที่มีการศึกษา ซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยของประเทศ ปริมาณการจำหน่ายจึงค่อนข้างต่ำ

มติชน เป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และมีบทวิเคราะห์การเมืองเชิงวิชาการที่น่าอ่านฉบับหนึ่ง คอลัมน์ในหนังสือพิมพ์มติชน แบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ ในประเทศ ต่างประเทศ สังคม ชีวิต บทความ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม บันเทิง กีฬาและปักษะ เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพที่ได้รับความนิยมเชื่อถือจากผู้อ่านในด้านข่าวและบทความอันมีสาระ จำนวนจำหน่ายไม่สูงนัก

หนังสือพิมพ์มักจะลงข่าว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นละเอียดลออตามความเป็นจริง การเสนอข่าวน่าสนใจ ง่าย และชวนอ่าน หนังสือพิมพ์บางฉบับมีผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะบรรณาธิการ ทำหน้าที่ย่อยข่าววิชาการให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจง่าย บทความหรือสารคดีมักมีเนื้อหาครอบคลุมหลายวิชา เช่น เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ผู้อ่านสามารถจะเลือกอ่านได้ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน นอกจากนั้น โฆษณา บริการธุรกิจ และอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของประชาชน และเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการเรียนการสอน เพราะเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์นั้น สามารถนำมาใช้ได้อย่างดี อีกทั้งยังมีลักษณะที่เด่นประการหนึ่ง คือ ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์

ในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมี เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาได้ ดังที่ ไมตรี เจริญศิลป์ (2519:5-6) ได้แบ่งเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์ออกเป็นส่วนต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. สังคมศาสตร์ หมายถึง เรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม และเรื่องเกี่ยวกับมนุษย
2. รัฐศาสตร์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับระบอบการปกครอง การเมือง
3. ประวัติศาสตร์ หมายถึง เหตุการณ์สำคัญทาง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในอดีต
4. วิทยาศาสตร์ หมายถึง ทฤษฎี กฎเกณฑ์ที่แบ่ง เป็นหมวดหมู่รวมถึงการค้นคว้าและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้วย
5. เศรษฐศาสตร์ หมายถึง เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเงิน การค้า ภูมิโลก บริโลก
6. คณิตศาสตร์ หมายถึง การคำนวณ การคิดเลขต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่าย ฯลฯ
7. เพศศึกษา หมายถึง การศึกษาเรื่องเพศ การวางแผนครอบครัว ความสัมพันธ์ทางเพศ
8. การแพทย์-อนามัย หมายถึง เรื่องสุขภาพ โรคภัยไข้เจ็บ การเล่นกีฬาเพื่อความสมบูรณ์ของร่างกาย
9. เกษตรกรรม-กสิกรรม หมายถึง เรื่องการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์

10. คหกรรม หมายถึง เรื่องการครัว การบ้านการเรือน
11. ศิลปกรรม-จรรยา หมายถึง เรื่องความประพฤติ ธรรมะ ปรัชญา
12. ภาษาและวรรณคดี หมายถึง เรื่องหนังสือ ภาษา
13. ธรรมชาติ หมายถึง เรื่องพืช สัตว์ ธรรมชาติ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
การทำนุบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
14. ประเพณี-วัฒนธรรม หมายถึง เรื่องความเป็นอยู่ ขนบประเพณี
15. การอาชีพ หมายถึง ความรู้ในการประกอบอาชีพ แนวแนวอาชีพ
16. ข่าวสาร เมืองการปกครอง หมายถึง ข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองการ
ปกครองทั้งในและนอกประเทศ
17. ข่าวเศรษฐกิจการค้า หมายถึง ข่าวสารเกี่ยวกับ เศรษฐกิจการค้าทั้งใน
และนอกประเทศ
18. บทวิจารณ์การเมืองการปกครอง หมายถึง บทความหรือภาพหรือสิ่งอื่น
ที่ไม่ปรากฏเป็นตัวอักษร ที่แสดงความคิดเห็น คัดคะแนน ของผู้เขียนในเรื่องการเมืองการ
ปกครองทั้งในและนอกประเทศ
19. บทวิจารณ์ทาง เศรษฐกิจการค้า หมายถึง บทความหรือภาพหรือสิ่งอื่น ๆ
ที่ไม่ปรากฏตัวอักษร ที่แสดงความคิดเห็น คัดคะแนน วิพากษ์วิจารณ์ของผู้เขียนในเรื่อง
เศรษธุรกิจการค้าทั้งในและนอกประเทศ

จะเห็นว่าเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์นั้นสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน
ได้ทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งเป็นกลุ่มการ
เรียนที่ต้องการให้นักเรียนได้รู้ถึงปัญหาและกระบวนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ
ได้แก่ ด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม
เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียน
นำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ
2525: 127) ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงคุณค่าของหนังสือพิมพ์ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องสัมพันธ์
กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นอันมาก และเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ครูจะนำหนังสือพิมพ์
ไปใช้ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

3. การใช้หนังสือพิมพ์ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

การนำเนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์มาใช้ประกอบการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่กว้างขวาง เพราะเนื้อหาจากข่าว บทความ คอลัมน์ต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์มักเป็นเรื่องใหม่ ๆ และทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน เนื้อหาบางเนื้อหาไม่มีในแบบเรียน แต่เป็นเรื่องที่นักเรียนควรจะได้เรียนรู้ จะเห็นได้จากเอกสารและงานวิจัยว่า ครูสามารถนำหนังสือพิมพ์มาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างดีในทุกวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ทั้งนี้คงเนื่องมาจากกลุ่มประสบการณ์นี้มีหน่วยการเรียนรู้ที่สอนเกี่ยวกับ ข่าวและเหตุการณ์ในทุกระดับชั้น คือ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 อยู่ในหน่วยที่ 5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 อยู่ในหน่วยที่ 8 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 อยู่ในหน่วยที่ 12 ซึ่งในการสอนข่าวและเหตุการณ์นี้ ครูควรค้นคว้าข่าวและข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น จดสารวารสาร วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์จะเป็นข่าวสารที่มีตัวตนและค่อนข้างรวดเร็วทันสมัย ในการเลือกข่าวเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้สอนครูควรคำนึงว่าเนื้อหาของข่าวจะต้องมีความสำคัญทันสมัย มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมกับเรื่องที่กำลังเรียนประสบการณ์และความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับค่านิยมจารีตประเพณี ศิลธรรม เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ผู้เรียนสามารถผูกโยงกับกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ (สุนิลิต สุขิตานนท์ 2530-44)

นอกจากการสอนข่าวและเหตุการณ์แล้ว ครูยังสามารถนำเนื้อหาจากข่าว บทความ หรือ คอลัมน์จากหนังสือพิมพ์ไปใช้สอนประกอบเนื้อหาในบทเรียน เช่น ข่าวเรื่องราวเกี่ยวกับความประมาทที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุอาจนำไปสอนในเรื่องอุบัติเหตุ และการระวังป้องกัน ครูสามารถนำภาพข่าวจากหนังสือพิมพ์ไปใช้เป็นอุปกรณ์การสอนได้ เช่น ภาพเกี่ยวกับพระราชพิธีเนื่องในโอกาสสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ภาพข่าวผู้นำประเทศ และของต่างประเทศ ภาพข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น การนำหนังสือพิมพ์ไปใช้เป็นอุปกรณ์การสอนนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการของครูว่าจะมีหลักเกณฑ์อย่างไร ที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดตามความมุ่งหมาย เช่น ผู้ใช้จะต้องรู้จักเลือกข่าว และภาพตลอดจนบทความที่ตรงตามลักษณะของเนื้อหาวิชา และกิจกรรมที่สอนอยู่ (ภักดี ทนันทชัยบุตร 2519: 5)

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กับเนื้อหาใน

หนังสือพิมพ์

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีเนื้อหาจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ซึ่งมีทั้งหมด 12 หน่วย ในแต่ละระดับชั้นจะมีหน่วยที่ว่าด้วยการสอนข่าวและเหตุการณ์ ซึ่งต้องการให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในชุมชน รู้จักแยกแยะข้อเท็จจริงจากข่าว อุปกรณ์ในการสอนข่าวและเหตุการณ์ที่ครูควรใช้ประกอบการสอนคือนั่งหนังสือพิมพ์ เพราะเป็นสื่อมวลชนที่ให้ประสบการณ์อย่างกว้างขวางแก่นักเรียน เช่น ได้เนื้อหาประกอบบทเรียน ได้พบเห็นตัวอย่างของคนดีที่เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนและตัวอย่างของคนชั่วที่นักเรียนควรละเว้น นักเรียนที่อยู่ในชนบทและในเมืองหลวงสามารถทราบสภาพความเป็นไปทั้งในชนบทและเมืองหลวงเหมือนกัน ข่าวพาดหัวหรือข่าวสำคัญเป็นหัวข้อเรื่องนำไปสู่การถกเถียง การค้นคว้าเพิ่มเติม ภาพข่าว สามารถนำมาใช้ประกอบบทเรียน จัดป้ายนิเทศได้ (นวลนิภา มณีฉาย 2525: 1, 38-39) จะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นอย่างมาก นอกจากจะใช้หนังสือพิมพ์เป็นอุปกรณ์ในการสอนข่าวและเหตุการณ์แล้ว เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ยังใช้ประกอบบทเรียนในวิชาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้ด้วย

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มการเรียนรู้ที่มีลักษณะเนื้อหา 2 ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นลักษณะเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตโดยตรง เป็นมวลประสบการณ์ที่จะช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดี ส่วนเนื้อหาลักษณะที่สอง เป็นเรื่องราวของปรากฏการณ์ธรรมชาติและเทคโนโลยี (สุมน อมรวิวัฒน์ 2520: 123) ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมุ่งให้ผู้เรียนมีประสบการณ์เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม รายละเอียดของเนื้อหาจะครอบคลุมในเรื่อง สุขภาพ อนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525: 127) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนในประเทศไทย พบว่า หนังสือพิมพ์ในกรุงเทพมหานครฉบับวันธรรมดามีปริมาณเนื้อหาที่ล้นเกินกันดังนี้คือ สาระทั่วไปมีประมาณหนึ่งในสี่และโฆษณาประมาณหนึ่งในหกที่เหลือเป็นบันเทิงกีฬาและเกมอีกเล็กน้อย ส่วนฉบับวันอาทิตย์มีความรู้ด้านการศึกษาและวัฒนธรรมมากกว่าข่าวและสาระทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบปริมาณของเนื้อหาประเภทข่าวและสาระทั่วไประหว่างฉบับวันธรรมดาและฉบับวันอาทิตย์พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วทั้งหนังสือพิมพ์

ฉบับวันธรรมดาและฉบับวันอาทิตย์มีข่าวทั่วไปมากที่สุด รองลงมาได้แก่ข่าวสังคมและข่าวกีฬา โดย เฉลี่ยแล้ว เนื้อหาในหนังสือพิมพ์จะเป็นความรู้ประยุคต์มากกว่าความรู้โดยตรง โดยเฉพาะความรู้ประยุคต์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์มีมากที่สุด เมื่อพิจารณาคุณค่าของ เนื้อหาที่เป็นความรู้ประยุคต์ของหนังสือพิมพ์ในกรุง เทพมหานครปรากฏว่ามีคุณค่าสูงสุดใน เรื่องการรับรู้และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หนังสือพิมพ์ทุกประเภทมีเนื้อหาค่านับบันเทิงกีฬาและเกมต่าง ๆ น้อยมากและเป็น เรื่อง เกี่ยวกับการบันเทิงและวงการกีฬา ส่วนโฆษณาเป็นโฆษณาสินค้าและบริการต่าง ๆ เกือบทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2521: บทคัดย่อ) หนังสือพิมพ์ของไทย เน้นหนักเนื้อหาสาระแตกต่างกัน หนังสือพิมพ์ เดลินิวส์มี เนื้อหา เน้นหนัก บทความทางสังคมศาสตร์ บทความการศึกษา คอลัมน์ตอบปัญหา ภาษาและวรรณคดี หนังสือพิมพ์สยามรัฐ เน้นหนักบทความด้านสังคมศาสตร์ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมี เนื้อหา เน้นหนัก บทความสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมทั้งการตอบปัญหา (จาระไน แกลโกศล 2521: บทคัดย่อ)

หากพิจารณาถึงประโยชน์ทางการศึกษาจากข่าว เรื่องราว คอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับแล้วจะ เห็นว่าหนังสือพิมพ์ให้ประโยชน์ทางการศึกษาวิชาการต่าง ๆ มากมาย สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตได้เป็น อย่างดี โสภภรณ์ นามวงศ์ (2513: 18-19) และ ทิศนา แชมมณี (2532: บทสัมภาษณ์) กล่าวไว้สอดคล้องกันพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ข่าวการเมือง และการปกครองภายในประเทศ ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล การตัดสินใจของรัฐบาลในปัญหาต่าง ๆ คำปราศรัยของบุคคลสำคัญ กฎหมายใหม่หรือกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติม สนธิสัญญาต่าง ๆ เหตุการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยในประเทศ เหล่านี้มีส่วนทำให้ผู้อ่านได้รู้ถึงนโยบายการปกครองประเทศ กฎหมายที่ประชาชนพึงทราบทำให้มีความ เข้าใจสามารถประพฤติดนได้ถูกต้องและรู้ถึงหน้าที่พลเมือง

2. ข่าวการเมืองและการปกครองในต่างประเทศ จะช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความเป็นไปของประเทศต่าง ๆ ในโลกและได้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวินิจฉัยประวัติศาสตร์ต่างประเทศด้วย

3. ข่าวเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม และอื่น ๆ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักเรียน เกี่ยวกับ เศรษฐศาสตร์ เบื้องต้น หรือแม้แต่บุคคลทั่วไปเมื่ออ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวทางด้านนี้เสมอ ๆ ก็อาจจะเข้าใจ ในเรื่อง เศรษฐศาสตร์ เบื้องต้นได้

4. ข่าวชาดกรรม อาชญากรรม หรือข่าวที่บุคคลประพฤติงามสร้างสรรค์ สังคมก็เป็นตัวอย่างที่ดีในการอบรมสั่งสอนให้ข้อคิด คติสอนใจ เกี่ยวกับศีลธรรม คุณธรรม ความประพฤติ นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ในด้านการศึกษาดังพฤติกรรมของคนในสังคม เป็นส่วน ของการศึกษาทางด้านสังคมวิทยา

5. ข่าวพยากรณ์อากาศเป็นประโยชน์แก่ ครู นักเรียน ในการศึกษาด้าน ภูมิศาสตร์ อีกทั้งทำให้สามารถเตรียมการได้ถูกต้อง อันเป็นการป้องกันอันตราย หรือลดความ รุนแรง ประกอบกับเป็นการ เตรียมประสพการณ์ให้นักเรียนในการติดตามข่าวสาร เพื่อประโยชน์ ต่อการดำรงชีวิตของตนเอง

6. ข่าว เรื่องราว สารคดีที่เกี่ยวกับผลงานความสำเร็จ ความพ่ายแพ้ ของบุคคลสำคัญต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และทั่วโลก ช่วยให้ผู้อ่าน นักเรียน ครูอาจารย์ ได้ทราบถึงชีวประวัติของบุคคลสำคัญ ๆ เหล่านั้น ซึ่งบางครั้งรายละเอียดปลีกย่อยในหนังสือพิมพ์ จะมีมากกว่าในตำรับตำราหรือแบบ เรียน และยังทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง อีกด้วย

7. คอลัมน์หรือเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิตโดยเฉพาะ ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และวิทยาการก้าวหน้าต่าง ๆ มีส่วนช่วย ในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ สังคมศาสตร์ และอื่น ๆ

8. คอลัมน์ตอบปัญหาผู้อ่านทางด้านการแพทย์ สุขภาพอนามัย เป็นประโยชน์ ต่อการศึกษาทางด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน ทำให้นักเรียนทราบถึง เรื่องการสาธารณสุข ซึ่งนอก เหนือไปจากตำรับตำราที่เรียนหรือ เป็นตัวอย่าง เพิ่มเติม

9. สารคดี เรื่องราว หรือข่าวที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม อารยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านได้มีความรู้ในด้านนี้ ซึ่งนอกจากสัมพันธ์กับกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แล้วยังสามารถใช้ประโยชน์ในการบูรณาการในการสอนกลุ่มสร้าง เสริมลักษณะนิสัยได้อย่างดีอีกด้วย

10. เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและหนังสือพิมพ์บันทึกข่าวหรือเรื่องราว นั้นไว้ ค่อมมาภายหลัง เหตุการณ์นั้นอาจกลายเป็นประวัติศาสตร์ ถ้าเก็บหนังสือพิมพ์ไว้ก็จะเป็น หลักฐานอ้างอิงได้

11. เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์หรือวิจัย เราอาจใช้หนังสือพิมพ์เพื่อประโยชน์ นี้ได้เช่นศึกษาและวิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบัน ศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่าทั้งกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและหนังสือพิมพ์ต่างก็มีเนื้อหาเกี่ยวกับ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขภาพอนามัย ประชากรศึกษา เศรษฐศาสตร์ การเมืองการ ปกครอง สิ่งแวดล้อม การสื่อสาร เช่นเดียวกัน

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง ข่าว บทความ คอลัมน์ จากหนังสือพิมพ์ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่ เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน คือ

"แก๊สไม่พอใช้ แท็กซี่ย่านวังหาแก๊สแทนผู้โดยสาร" (เดลินิวส์ วันที่ 6 กรกฎาคม 2532: 1) สอดคล้องกับหน่วยการทำมาหากินและหน่วยพลังงานและสารเคมี

"ธงชาติไทยได้รับเกียรติติดยานอวกาศสู่จักรวาล" (แนวหน้า วันที่ 11 สิงหาคม 2532: 3) สอดคล้องกับหน่วยจักรวาลและอวกาศ

"พิจิตต์ ย้ำอีก "เฮดส์" ทำสิ้นชาติ ชี้แรงกว่ากามโรค 172 เท่า" (มติชน วันที่ 15 สิงหาคม 2532: 3) สอดคล้องกับเรื่อง โรคติดต่อ

"ยงยุทธ หวังไพบูลย์กิจ คว่าเหรียญทองพันดาบให้ประเทศไทย เป็นผลสำเร็จ" (ไทยรัฐ วันที่ 23 สิงหาคม 2532: 1) สอดคล้องกับหน่วยข่าวเหตุการณ์ และวันสำคัญ

"ความทุกข์ยากของคนซื้อสินค้าผ่อน" (เดลินิวส์ วันที่ 23 สิงหาคม 2532: 15) สอดคล้องกับเรื่อง เศรษฐกิจภายในครอบครัว หน่วยชีวิตในบ้าน ฯลฯ

"อีสานด้านโรคพยาธิใบไม้ในตับ วอนเลิกกินปลาดิบ" (แนวหน้า วันที่ 6 กรกฎาคม 2532: 6) สอดคล้องกับเรื่องโภชนาการ หน่วยสิ่งที่มีชีวิต

"ว่านทางจระเข้ วันนี้เป็นพืชเกษตร สามารถทำเป็นสมุนไพรรักษาโรค และผลิตเป็นว่านว่านทางจระเข้ลอยแก้วกระป๋องได้" (มติชน วันที่ 9 สิงหาคม 2532: 10) สอดคล้องกับเรื่อง พืช และเรื่องโภชนาการ หน่วยสิ่งที่มีชีวิต

"ความรู้เรื่องไอโอดีน ใครคิดว่าจะไม่สำคัญ" (ไทยรัฐ วันที่ 22 สิงหาคม 2532: พิเศษ 3) สอดคล้องกับเรื่องโภชนาการ หน่วยสิ่งที่มีชีวิต

"สัตว์ป่า คือ สิ่งแวดล้อมที่ต้องร่วมกันอนุรักษ์" (มติชน วันที่ 5 มิถุนายน 2532: 10) สอดคล้องกับเรื่องการสงวนพันธุ์สัตว์ หน่วยสิ่งที่มีชีวิต

"แนะเกษตรกรใช้สารเคมีให้ถูกชนิด" (เดลินิวส์ วันที่ 6 กรกฎาคม 2532: 7) สอดคล้องกับหน่วยพลังงานและสารเคมี

"ยคา พารู้ . . . แคนสุชาวดี ศรีลังกา" (เดลินิวส์ วันที่ 6 กรกฎาคม 2532: 17) สอดคล้องกับเรื่องประเทศเพื่อนบ้านในหน่วยประเทศเพื่อนบ้าน ฯลฯ

เนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์ดังกล่าวข้างต้น เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสามารถนำหนังสือพิมพ์ไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้

3.2 การใช้หนังสือพิมพ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตนั้น ครูผู้สอนจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าเนื้อหาที่นำมาถ่ายทอดให้นักเรียนจะต้องใหม่ ทันสมัย เหมาะสมกับเหตุการณ์หรือสภาพความเปลี่ยนแปลงในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข ในฐานะที่หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ที่มีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ที่ทันสมัย และรายงานสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้น เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ควรจะเป็น เนื้อหาส่วนหนึ่งที่ครูสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

ในการนำหนังสือพิมพ์มาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูจะต้องพิจารณาเลือกหนังสือพิมพ์ที่มีความเหมาะสมในหลาย ๆ ด้าน ซึ่ง วาณี ฐาปนวงศ์สานต์ (2520: 13-14) ได้เสนอข้อควรพิจารณาในการเลือกหนังสือพิมพ์ที่มีคุณสมบัติต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. ลงข่าวที่ทันต่อเหตุการณ์ เป็นข่าวทันสมัยเสมอ
2. ข่าวต่าง ๆ ต้องตรงกับความจริง ชื่อคน สถานที่ ตลอดจนเวลา รายละเอียดถูกต้อง ไม่มีการขยายความให้ตื่น ตื่นเกินไป
3. ข่าวที่ตีพิมพ์เป็นข่าวประเภทใดบ้าง เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวต่างประเทศ ควรให้ประโยชน์ต่อผู้อ่านด้วย
4. ภาษาที่ใช้ควรสุภาพ ถูกต้อง ไม่คลุมเครือ ส่วนวงการ เขียนไม่โลดโผน และไม่ควรมีความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวประกอบ
5. บทความที่แสดงความคิดเห็น ไม่ว่าจะ เป็นบทนำหรือบทวิจารณ์ต้องแสดงเหตุผลและความรู้ในเรื่องนั้น ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
6. สารคดีและเรื่องอื่น ๆ มีสาระน่าสนใจหรือไม่ ควร เป็น เรื่องที่ไม่ขัดกับการปกครองของรัฐบาล
7. เนื้อหาระหว่างข่าว สารคดี และอื่น ๆ ได้สัดส่วนเหมาะสมเพียงใด
8. ตัวพิมพ์ชัดเจน อ่านง่าย การเรียงพิมพ์ถูกต้อง ภาพชัดเจน ตรงกับเรื่อง การวางคอลัมน์ทาง่ายไม่สับสน

นอกจากนี้ ภัคดี ทนชัยบุตร (2519: 27-30) และ ครุณี ทิรัญรักษ์ (2532: บทสัมภาษณ์) ได้เสนอเกณฑ์ในการเลือกหนังสือพิมพ์เพื่อนำมาใช้ในการสอนโดยมีข้อเสนอที่สอดคล้องกันพอสรุปได้ ดังนี้

1. ความเหมาะสมกับวัย อายุ ประสบการณ์ ความสนใจ และความเข้าใจพื้นฐานของนักเรียนโดยเนื้อหาสาระควรมีรายละเอียดเพียงพอ อ่านเข้าใจง่าย
2. ความเชื่อถือได้ ในการนำเสนอข่าว ข้อความ หรือเนื้อหาสาระต่าง ๆ ควรมีความแม่นยำ ถูกต้อง ไม่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิด ซึ่งผู้อ่านเองก็ควรเลือกหนังสือพิมพ์อ่านหลาย ๆ ฉบับ เพื่อจะได้แนวคิดหลากหลาย เปรียบเทียบกัน

3. ขอบข่ายที่ควรรู้ ครูต้องคำนึงว่า สมควรให้นักเรียนทราบเพียงใด ขอบเขตเท่าไร โดยหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการสอนควรให้เหมาะสมกับพื้นฐานและความต้องการเรียนรู้ของนักเรียน

4. ท้นต่อเหตุการณ์ ข่าวสารต่าง ๆ ควรรวดเร็ว ทันสมัย กล่าวคือ เสนอข่าวสารประเภทที่ก้าวไปข้างหน้า เช่นการประดิษฐ์สิ่งแปลก ๆ และใหม่ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของผู้อ่าน

5. ความสำคัญและความมีประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อการ เรียนการสอน อีกทั้งความสำคัญของแหล่งข้อมูลของข่าว เหตุการณ์เนื้อหาสาระนั้น ๆ

6. ผลกระทบ กล่าวคือ ถ้ามีผลกระทบต่อ การเรียนการสอน ต่อครูและนักเรียน หรือมีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ก็ควรนำมาวิเคราะห์ อภิปรายกันให้กว้างขวาง

สรุปได้ว่า เกณฑ์ในการ เลือกหนังสือพิมพ์เพื่อนำมาใช้ในการสอนนั้นส่วนใหญ่จะคำนึงถึง ผู้เรียน เป็นสำคัญ กล่าวคือ ต้องเลือกใช้หนังสือพิมพ์ให้เหมาะสมกับเด็กในด้าน วัย อายุ ประสิทธิภาพ ความรู้และความเข้าใจพื้นฐาน อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงตัวหนังสือพิมพ์ว่ามีการ เสนอข่าวที่มีความเหมาะสมในการสอนเพียงใด ดังนั้น ครูจะต้องมีบทบาทในการ เลือกและนำ หนังสือพิมพ์มาใช้ในการสอน กล่าวคือในการนำหนังสือพิมพ์มาใช้ประกอบการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสิทธิภาพชีวิต โสภานพรม นามวงศ์ (2513: 18-21) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูไว้ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ครูควรสนใจอ่านข่าวคราว เหตุการณ์ และความเคลื่อนไหวด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้รอบรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อีกทั้งควรนำมาใช้ในการ เรียนการสอน

2. แนะนำส่งเสริมให้นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์ และให้ตระหนักถึงความสำคัญและ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการอ่านส่วนต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ และแนะนำหรือมอบหมายให้นักเรียน อ่านหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงและแนวคิดที่หลากหลาย

3. กำหนดให้นักเรียนไปอ่านเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์ เพื่อประกอบเนื้อหาวิชา ตอนที่เรียนหรือเป็นตัวอย่าง เช่น การค้นพบวัตถุหรือโครงกระดูกโบราณ พระราชกรณียกิจ การดำเนินชีวิตในสังคม ข่าวดู เหตุการณ์สำคัญที่เป็นปัจจุบัน จากนั้นให้นำมารายงานในชั้นเรียน

4. กำหนดให้นักเรียนนำข่าว ภาพข่าว บทความต่าง ๆ ที่คัดจากหนังสือพิมพ์มาติดบอร์ดในห้องเรียนเป็นประจำ เป็นการเพิ่มพูนความรู้รอบตัว หรือเพื่อความเข้าใจในความ เป็นไปต่าง ๆ ในสังคม

5. ฝึกให้นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์อย่างใช้วิจารณญาณ และให้อภิปราย หรือวิจารณ์ ข่าวหรือเรื่องราวต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ทำเป็นรายงานส่ง ซึ่งจะฝึกความมีเหตุผลและความรับผิดชอบ

6. กำหนดให้นักเรียนจัดกระดานนิเทศ หรือทำสมุดภาพข่าว เหตุการณ์ เนื้อหาสาระต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ เช่น สมุดภาพเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินต่างประเทศ สมุดภาพเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬา ฯลฯ

ระดับชั้นของการสอนโดยใช้หนังสือพิมพ์

ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตโดยใช้หนังสือพิมพ์ ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเตรียม การเสนอและการประเมินเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์ ครูไม่ควรเล่าหรือบอกให้นักเรียนฟังแต่อย่างเดียว ภัคดี ทนันทชัยบุตร (2519: 36-37) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติของครู เกี่ยวกับการสอนโดยใช้หนังสือพิมพ์พอสรุปได้ว่า

1. ควรแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ให้รับผิดชอบในการค้นคว้าโดยใช้หนังสือพิมพ์
2. การเตรียมเรื่องราวต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ อาจทำได้นอกเวลาเรียน เช่น ให้นักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์มาที่บ้าน หรือในห้องสมุดของโรงเรียน หรือถ้าจำเป็นก็อาจให้เตรียมในเวลาเรียน

3. ถ้าจะเรียนเรื่องอะไร ครูและนักเรียนควรตกลงร่วมกันก่อน เมื่อตกลงกันแล้ว จึงจะให้นักเรียนค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องนั้น

4. ให้นักเรียนเตรียมรายงานเนื้อหาสาระที่ค้นคว้า เช่น พาดหัวข่าวใจความสำคัญ รายละเอียด โดยอาจมีรูปภาพหรืออุปกรณ์อื่น ๆ เข้าประกอบการรายงานการค้นคว้าด้วย โดยกลุ่มที่รับผิดชอบในการเตรียมเสนอเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์ ควรจัดป้ายนิเทศก่อนการรายงาน เพื่อดึงดูดความสนใจก่อน โดยการรายงานควรให้นักเรียนพูดจากบันทึกหรือหัวข้อที่เตรียมไว้ หรือตัดข่าวมาจากหนังสือพิมพ์

5. เมื่อเสร็จการรายงานแล้ว ควรให้นักเรียนในชั้นสรุปและอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับข่าวเนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ข้อเท็จจริง ถูกต้องหรือไม่ รายละเอียดเพียงพอหรือไม่ ทศนะของคนต่อเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งในการสรุปข่าวนี้ ไสวแสงแก้ว (2532: 108) กล่าวว่า ควรสอดแทรกคุณธรรมที่สัมพันธ์กับหัวเรื่อง หัวข้อข่าวหรือเนื้อหาสาระนั้น ๆ

ไดมอนด์ (Diamond 1941: 129-130 อ้างถึงใน ภักดี ทนันทชัยบุตร 2519: 32-33) ได้กล่าวถึงวิธีการใช้ข่าวหรือเนื้อหาสาระในหน้าหนังสือพิมพ์ประกอบการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้คือ

1. Text book method ให้นักเรียนมีโอกาสเลือกข่าวหรือเนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์ที่ตน เลือกแล้วจึงให้ออกมารายงานหน้าชั้นเรียน โดยผู้สอนจะต้องเตรียมกิจกรรมอื่นที่ต้องทำหลังการรายงานข่าวไว้ด้วย ทิศนา เขมมณี (2532: บทสัมภาษณ์) กล่าวเพิ่มเติมว่า ครูต้องตั้งวัตถุประสงค์ของการใช้ พร้อมทั้งขั้นตอนและรูปแบบการใช้หนังสือพิมพ์ในการที่จะเลือกเนื้อหาสาระใดในหนังสือพิมพ์มาให้ผู้เรียนศึกษาหรือให้เลือกศึกษา ถ้าข้อมูลหรือวิธีการมีมากมายหลากหลายและ เหมาะกับวัตถุประสงค์แล้ว การเรียนการสอนก็มีโอกาสประสบความสำเร็จมาก

2. Project method ใช้ข่าวหรือเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ วิจัย การอภิปราย กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การโต้วาที ซึ่ง ทิศนา เขมมณี (2532: บทสัมภาษณ์) กล่าวเพิ่มเติมว่า ครูควรเลือกประเด็นที่มีข้อขัดแย้ง หรือมีหลายทศนะเพื่อจะช่วยให้เด็กวิเคราะห์และอภิปรายในเรื่องนั้น ๆ อย่างกว้างขวาง เช่นกรณีสันติโคสเราก็สามารถนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์นี้

ได้ ดังนั้นในการจัดแบบนี้ ต้องมีอุปกรณ์หลายอย่างเสริม เช่น กระดานนิเทศ สมุดรวบรวม ภาพข่าว บทความ เนื้อหาสาระในหน้าหนังสือพิมพ์ ผู้รับความคิดเห็นและหนังสือพิมพ์จะต้อง เป็นฉบับใหม่ ๆ และมีจำนวนมากพอ

3. Laboratory method เป็นแบบผสมระหว่างวิธีแรกและวิธีที่สอง วิธีเช่นนี้ ต้องการอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่นหนังสือพิมพ์ ประมวลข่าวและเหตุการณ์ และ หนังสือแบบเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลหรือรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนให้มากขึ้น เช่น ครูที่สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตอาจใช้หนังสือพิมพ์ในการสอนจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย หรือประเทศเพื่อนบ้านซึ่งในหนังสือพิมพ์ก็จะมีข่าวจากจังหวัดเหล่านั้นหรือประเทศเพื่อนบ้าน เหล่านั้น ข้อมูลที่มีในหนังสือพิมพ์ก็จะมาเสริมเพิ่มเติมทำให้นักเรียนได้รับรายละเอียดมากขึ้นและ ข้อมูลเป็นปัจจุบันมากขึ้น (ทศนา เขมมณี 2532: บทสัมภาษณ์)

4. Topical method การเรียนการสอนวิธีนี้จะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสนใจของนักเรียนตามหัวข้อข่าวแต่ละหัวข้อ เช่น เป็นกลุ่มป่าไม้ กลุ่มน้ำ กลุ่มสัตว์ป่า ฯลฯ ซึ่งจะแถลงข่าวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มของตน โดยนักเรียนควรผลัดเปลี่ยนกันไปอยู่กลุ่มอื่น ๆ บ้าง จากนั้นครูนำสรุป ซึ่ง ทศนา เขมมณี (2532: บทสัมภาษณ์) กล่าวเพิ่มเติมว่า ครูควรชี้แนะให้นักเรียนเห็นตัวอย่างที่ดีหรือไม่ดี เช่นอาจนำข่าวเหตุการณ์การปลูกป่า ปลูกต้นไม้ ในวันสำคัญหรือวันไหนก็ตาม หรืออาจจะนำข่าวบุคคลสำคัญหรือบุคคลตัวอย่างที่ลงในหนังสือพิมพ์ มาใช้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนทราบว่าสิ่งที่เขาทำเป็นสิ่งที่ดีงาม สมควรนำมา เป็นแบบอย่างหรือ ในทางตรงกันข้ามข่าวประเภทคนตัดไม้ทำลายป่า หรือคนคิดยาเสพติด ก็สามารถนำมาเป็น ตัวอย่างที่จะช่วยให้นักเรียน เห็นถึงผลเสียและสิ่งที่ไม่ควรทำได้

เนื่องจากเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษาประกอบด้วย กระบวนการแก้ปัญหาและสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เนื้อหาของเรื่องเหล่านี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพราะมีวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นเรื่อย ๆ บางอย่างเปลี่ยนแปลงเร็ว มากจนไม่อาจจัดทำเป็นหนังสือคู่มือครูหรือหนังสืออ่านประกอบได้ทันทันที (สันศักดิ์ อินทริกานนท์ 2527: 28) ดังนั้นครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจึงควรใช้หนังสือพิมพ์เป็น เอกสาร ประกอบการอ่านและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้า ของโลก และนำมาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

สำหรับการวิจัย เกี่ยวกับการนำหนังสือพิมพ์มาใช้ในการเรียนการสอนนั้น มีเฉพาะงานวิจัยที่ได้ทำมานานแล้ว ซึ่งส่วนมากเป็นการวิจัย เกี่ยวกับการสอนวิชาสังคมศึกษา ซึ่งวิชาดังกล่าวในปัจจุบันได้จัด เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต นอกจากนี้ยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงการใช้หนังสือพิมพ์ในการเรียนการสอน โดยเฉพาะการใช้หนังสือพิมพ์ในการสอนข่าวและเหตุการณ์ ซึ่งปัจจุบันได้จัดเป็นหน่วยการเรียนหน่วยหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ส่วนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหนังสือพิมพ์มาใช้ในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตทุกหน่วยการเรียนนั้น ยังไม่มีผู้ใดวิจัยไว้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหนังสือพิมพ์มาใช้ในการสอน โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษา ซึ่งก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และข้อเสนอแนะของนักการศึกษาหลายท่านที่ได้เสนอให้ครูนำหนังสือพิมพ์ไปใช้ในการสอนซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ในด้านการใช้หนังสือพิมพ์ประกอบการสอนของครู โสภพรรณ นามวงศ์ (2513: ค-ง) ได้ศึกษาพบว่า ครูสังคมศึกษาสนใจอ่านหนังสือพิมพ์เพราะเห็นว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ให้ความรู้ทางด้านวิชาสังคมศึกษาและนำมาใช้ประกอบการสอนได้ ครูส่วนมากจึงใช้หนังสือพิมพ์เป็นอุปกรณ์การสอน โดยใช้ประกอบเนื้อหาการสอนบางตอนซึ่งผลที่ได้ก็คือ ทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ภักดี ทนันชัยบุตร (2519: 9) ที่พบว่า อาจารย์โรงเรียนสาธิตส่วนใหญ่เห็นว่าหนังสือพิมพ์เหมาะที่จะนำไปประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษามากที่สุด กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้หนังสือพิมพ์ประกอบควรจัดให้มีขึ้นเพราะได้ประโยชน์มาก โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบัน นักเรียนได้รับความรู้จากหนังสือพิมพ์มากที่สุด วิชาที่นักเรียนได้รับความรู้มากขึ้นหลังจากการใช้หนังสือพิมพ์ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุด คือ วิทยาศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง

สำหรับข้อเสนอแนะในการใช้หนังสือพิมพ์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับนักเรียนนั้น ศาสตราจารย์ จิตนะ (2528: 21-22) ได้เสนอแนะไว้ พอสรุปได้ว่า ครูควรเลือกใช้บทความที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละชั้น ควรใช้เทคนิคในการสอนเพื่อช่วยพัฒนาการอ่านของเด็ก บทความแต่ละบทควรใช้ให้เหมาะสมกับเวลา การสอนโดยใช้หนังสือพิมพ์ ควรแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มแล้วอภิปรายในกลุ่ม ครูควรชี้แนะให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ปัจจุบัน กับพื้นฐานเดิมของนักเรียน นอกจากนี้ครูควรมีการประเมินผลการเรียนของเด็ก โดยทดสอบเป็นระยะ

มีการอภิปราย รายงาน ทำกิจกรรม และการสังเกต เป็นต้น การเรียนรู้เหตุการณ์ปัจจุบัน ควรศึกษาจากหนังสือพิมพ์หลาย ๆ ฉบับ โดยจัดทำเป็นแฟ้ม เพื่อเตรียมใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้ ส่วนข่าวและภาพข่าวที่ทันสมัย ครูยังสามารถให้นักเรียนใช้เพื่อปรับปรุงการอ่าน หรือทำเป็น อุปกรณ์การเรียนก็ได้ โยธิน โลหะสุวรรณ (2531: 7) ได้เสนอว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือพิมพ์มีหลาย ๆ วิธีที่ครูสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสม เช่น การสำรวจข่าวจากหนังสือพิมพ์ว่ามีข่าวประเภทใดบ้าง การอภิปรายข่าว การสนทนาเกี่ยวกับข่าว การฝึกให้นักเรียนรู้จักเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ว่ามีข่าวประเภทใดบ้าง ฝึกให้สามารถเลือกได้ว่า ถ้าจะอ่านข่าวสด ควรอ่านหนังสือพิมพ์อะไร ถ้าจะอ่านข่าวการค้า ข่าวการเมืองควร จะเลือกหนังสือพิมพ์ประเภทใด และในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะมีรายละเอียดปลีกย่อยที่น่าสนใจ นอกจากนี้ สุนิสิศ สุจิตานนท์ (2530: 51) ยังเสนอกิจกรรมที่สามารถเลือกใช้ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดบอร์ดกำแพงข่าว การจัดนิทรรศการ ภาพข่าว การตัดเก็บและรวบรวมข่าว

บทสรุป

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หนังสือพิมพ์ บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการศึกษา และการใช้หนังสือพิมพ์ในการเรียนการสอน พอสรุปได้ว่าหนังสือพิมพ์มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างมาก เพราะสามารถนำหนังสือพิมพ์มาใช้ในการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของชีวิต การปฏิบัติคนในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางเทคโนโลยี เพื่อให้ก้าวหน้าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เนื้อหาหนังสือพิมพ์ที่เสนอเนื้อหาที่เป็นข่าว เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง สุขภาพอนามัยของบุคคล และชุมชน เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ฯลฯ หนังสือพิมพ์ได้เข้าไปมีบทบาทในการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นอย่างมาก กล่าวคือ นอกจากจะใช้หนังสือพิมพ์เป็นอุปกรณ์ในการสอนข่าวและเหตุการณ์แล้ว เนื้อหาในหนังสือพิมพ์ยังใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตได้อย่างดีโดยครูจะต้องรู้จักใช้ข่าว ภาพ บทความ เนื้อหาสาระจากหนังสือพิมพ์ให้ตรง ความลักษณะของ เนื้อหาวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียน

การนำหนังสือพิมพ์ไปใช้ เป็นอุปกรณ์การสอนขึ้นอยู่กับวิธีการของครูว่าจะมีหลักเกณฑ์
อย่างไรที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความมุ่งหมายของ เรื่องที่สอน เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็น
สิ่งพิมพ์ที่ทำได้ง่ายและพบเห็นโดยทั่วไป มีให้อ่านอย่างไม่ต้องกลัวขาดแคลน เป็นเครื่องมือที่
ทางโรงเรียนพอจะจัดหาได้ เพราะมีราคาพอสมควร แต่มีประโยชน์แก่การศึกษามาก
ใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ทุกวิชา และใช้ได้อย่างดีมากในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ประกอบด้วยนักเรียนก็ให้ความสนใจในการอ่าน และนำหนังสือพิมพ์ไปใช้ในการเรียนอย่างมาก
ครูจึงควรใช้หนังสือพิมพ์ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพตรงกับวัตถุประสงค์ของกลุ่ม
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้ เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพ
แวดล้อมได้อย่างเหมาะสม การที่จะใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ในการเรียนการสอนได้มาก
น้อย เพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของผู้ใช้ เป็นสำคัญ